

Opinnäytetyö (YAMK)

Terveyden edistäminen

2022

Susanna Korkeakangas

Toimiva ja esteetön asunto

– verkkokurssin kehittäminen

Opinnäytetyö (YAMK) | Tiivistelmä

Turun ammattikorkeakoulu

Terveyden edistäminen, ohjaaja: Anssi Lähde

2022 | 54 sivua, 6 liitesivua

Susanna Korkeakangas

Toimiva ja esteetön asunto

- verkkokurssin kehittäminen

Esteettömien asuntojen tarve lisääntyy tulevaisuudessa väestön ikääntyessä. Esteetön asunto mahdollistaa asumisen ja toimimisen elämäntilanteiden muuttuessa ja liikkumisen asunnossa myös apuvälineiden kanssa. Tälläkin hetkellä esteettömistä asunnoista on pulaa eikä pelkästään uudisrakentamisella pystytä kattamaan tarvittavaa määrää tulevaisuudessa. Päättäjien tavoitteena on asuntokannan kehittäminen esteettömämpään ja yhteisöllisempään suuntaan. Asuntojen suunnitteluun ja muutostöiden toteuttamiseen tarvitaan ymmärrystä esteettömyydestä sekä erilaisten ihmisten tarpeista.

Tämän opinnäytetyön tehtävänä oli kehittää asuntojen esteettömyydestä verkkokurssi, joka soveltuu eri alojen ammattilaisille. Työn tilaajana oli Invalidiliiton Esteettömyyskeskus ESKE ja kehittämistyötä toteutettiin yhdessä ESKE:n tiimin kanssa. Kehittämistyöhön sisältyi pilottikurssin järjestäminen, jonka palautteiden ja kokemusten avulla kurssia kehitettiin paremmin kohderyhmälle sopivaksi.

Kehittämishankkeen tuloksena syntyi verkossa suoritettava neljän viikon mittainen Toimiva ja esteetön asunto -verkkokurssi, joka antaa tietoa asuntojen esteettömyyteen liittyvistä määräyksistä, ohjeista ja suosituksista. Invalidiliiton Esteettömyyskeskuksella on tarkoituksenaan järjestää asuntokurssi jatkossa kaksi kertaa vuodessa.

Asiasanat:

esteettömyys, yhdenvertaisuus, asuminen, verkkokurssit

Master's Thesis | Abstract

Turku University of Applied Sciences

Health promotion, Instructor: Anssi Lähde

2022 | 54 pages, 6 pages in appendices

Susanna Korkeakangas

Functional and accessible apartment

- development of an online course

The population in Finland is aging and the need for accessible apartments is increasing. An accessible apartment adapts to different life situations and enables living and functioning in the apartment also with mobility aids. The goal in Finland is to develop the housing stock in a more accessible and communal direction. Professionals need more understanding of accessibility and information about people's different needs when designing, renovating apartments and planning home-modification.

The task of this thesis was to develop an online course about accessibility of apartments. The course is suitable for professionals in various fields. The work was commissioned by Accessibility Center ESKE at Invalidiliitto. The development work was carried out together with the ESKE team. Organizing a pilot course was part of the development project. The course was further developed with the feedback and experiences of the pilot course.

The result of the development project was the Functional and accessible apartment -online course, which shares information on regulations, instructions, and recommendations about the accessibility of apartments. The course will be organized twice a year in the future.

Keywords:

Accessibility, equality, housing, online courses

Sisältö

Käytetyt lyhenteet tai sanasto	7
1 Johdanto	8
2 Kehittämishankkeen lähtökohta, tarve ja tehtävä	10
2.1 Kehittämishankkeen lähtökohta ja tarve	10
2.2 Kehittämistehtävä	11
3 Esteettömyys osana yhdenvertaisuutta	13
3.1 Yhdenvertaisuus	13
3.2 Näkemys vammaisuudesta ja yksilön suhde yhteiskuntaan	14
3.3 Ikääntyvän väestön syrjintä	16
3.4 Esteettömyys, yhdenvertaisuus ja sitä koskeva lainsäädäntö	17
3.5 Asuntojen esteettömyys ja muutostarpeet	21
3.6 Asunnonmuutostöiden vaikutus asukkaaseen turvallisuuteen ja itsenäiseen toimimiseen	24
3.7 Moniammatillisuuden tarve asunnonmuutostöissä	25
3.8 Yhteenveto teoriaosuudesta ja yhteys kyselyyn	26
4 Kehittämishankkeen toteutus	27
4.1 Kohdeorganisaatio	29
4.2 Projektioorganisaatio	31
4.3 Hankkeen käytännön toteutus	31
5 Tutkimuksellinen osuus	36
5.1 Kyselytutkimuksen laatiminen	36
5.2 Kyselyn kohderyhmä	38
5.3 Menetelmä ja aineisto	39
5.3.1 Viikkojen 1–3 palautteiden vastaukset	39
5.3.2 Loppupalaute	42
5.4 Kurssin jatkokehittämistarpeet	45
6 Kehittämishankkeen tuotos	47

7 Johtopäätökset ja arviointi	49
7.1 Eettisyys ja luotettavuus	51
7.2 Kurssin toteutuminen ja mainostaminen	52
7.3 Jatkokehittämisideat	53
Lähteet	55

Liitteet

- Liite 1. Kurssin palautelomake
- Liite 2. Invalidiliiton organisaatiokaavio 2022
- Liite 3. Kuva verkkokurssin osiosta 2.3 Esteetön autopaikka
- Liite 4 Toimiva ja esteetön asunto -verkkokurssin sisällysluettelo

Kuvat

- Kuva 1. Esteettömyydestä hyötyvät kaikki (Invalidiliiton kuva-arkisto, Johanna Hätönen) 18

Kuviot

- Kuvio 1 Kehittämisprosessin eteneminen konstruktivistisen mallin mukaan (Mukaiitu Salonen 2012, 29) 28
- Kuvio 2 Kehittämissuorituksen toteutuksen kulku eli hanketyöskentely 32
- Kuvio 3 Ensimmäisen viikon vastaukset 40
- Kuvio 4 Toisen viikon vastaukset 41
- Kuvio 5 Kolmannen viikon vastaukset 42
- Kuvio 6 Palautteiden vastaukset väittämien 2, 3, 5 ja 6 osalta 43

Taulukot

Taulukko 1 Kooste yhdenvertaisuuteen ja esteettömyyteen liittyvistä julistuksista, laeista ja asetuksista

Käytetyt lyhenteet tai sanasto

ARA	Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus
ESKE	Invalidiliiton Esteettömyyskeskus
ICF	International Classification of Functioning, Kansainvälinen toimintakyvyn, toimintarajoitteiden ja terveyden luokitus
VYP	Vammaisten Yhdyskuntasuunnittelupalvelu
WHO	World Health Organization, Maailman terveysjärjestö
YK	Yhdistyneet kansakunnat

1 Johdanto

Esteettömien asuntojen tarve lisääntyy tulevaisuudessa. Tälläkin hetkellä esteettömistä asunnoista on pulaa, ja uudisrakennuksetkaan eivät täytä esteettömyyden vaatimuksia. Päättäjien tavoitteena on asuntokannan kehittäminen esteettömämpään ja yhteisöllisempään suuntaan.

Väestörakenteen muutos vaikuttaa suuresti tulevaisuuden asumistarpeisiin ja haasteeksi tuleekin, kuinka olemassa olevia asuinalueita muutetaan vastaamaan tulevaa kysyntää. Ikääntyneet toivoisivat pystyvänsä asumaan tutussa asunnossa ja asuinympäristössä, mutta muuttohalukkuus palvelujen läheisyyteen taajamiin on jonkin verran lisääntynyt. (Helminen ym. 2017, 4 ja 7.)

Valtioneuvoston laatimassa asuntopoliittisessa selonteossa vuosiksi 2021–2028 määritellään, että asuntotarjonnan tulee vastata tulevaisuuden tarpeisiin ollen esteetöntä, laadukasta, terveellistä ja turvallista. Tavoitteena on, että ikääntyneet pystyvät asumaan omassa kodissaan mahdollisimman pitkään ja asuinalueet olisivat monipuolisia sekä tukisivat osallisuutta ja yhteisöllisyyttä. (VNS 12/2021 vp. 4.) Esteettömiä asuntoja tarvitsevat myös vaikeavammaiset ja esimerkiksi lapsiperheet.

Rakennuksesta ja ympäristöstä ei tule esteetöntä, jos noudatetaan ainoastaan esteettömyyden lain mukaisia määräyksiä. Rakennusalalla tarvitaan lisää esteettömyysosaamista ja ymmärrystä määräyksiensä tarkoituksesta.

Rakennusalan opinnoissa ei ole tällä hetkellä riittävästi esteettömyyteen liittyviä kursseja. Vammaisneuvostoja kuullaan eri kaupungeissa suurempien hankkeiden toteutuksessa, mutta pelkkä kokemusasiantuntijoiden kuuleminen ei riitä takaamaan esteettömyyttä, jos suunnittelussa, toteutuksessa ja valvonnassa ei ole riittävästi osaamista. Esteettömyyden syvällisempi ymmärtäminen olisi tärkeää koko hankkeen ajan suunnittelusta valvontaan. (Arpiainen ym. 2021, 41–42.)

Rakennusalalle tarvitaan lisää tietoa esteettömyydestä. Esimerkiksi suunnittelijat eivät aina ymmärrä mihin ohjeissa ja määräyksissä esitettäviä

mitoituksia tarvitaan. Esteettömyystietoa tarvittaisiin ennen kaikkea rakennusalan koulutusohjelmien sisälle, jotta esteettömyys osattaisiin nähdä yhtenä suunnittelun lähtökohtana. Jos esteettömyysmääräysten taustalla olevaa tarkoitusta ei ymmärretä, voidaan suunnitella toimimattomia ympäristöjä kaikkien käyttäjien kannalta. (Kilpelä ym. 2014, 11.)

Kehittämishankkeen tavoitteena oli kehittää asuntojen esteettömyystietoa jakava kurssi eri alan ammattilaisille. Asuntojen esteettömyystietoa tarvitaan niin rakennusallalla suunnittelussa, asuntojen välityksessä, kuin sosiaali- ja terveysalallakin asiakkaiden parissa toimivien ammattilaisten keskuudessa. Kehittämisprosessi koostui pilottikurssin kehittämisestä yhdessä Invalidiliiton esteettömyysasiantuntijoiden kanssa, kurssin järjestämisestä Priima-oppimisympäristössä, kurssipalautelomakkeen laatimisesta, palautteen keräämisestä ja analysoinnista sekä pilottikurssin muokkaamisesta ja kehittämisestä valmiiseen muotoon.

Raportin alussa on kuvattu kehittämishankkeen lähtökohta, tausta ja tarve. Kappaleen 3 teoriaosuuteen on kerätty tietoa yhdenvertaisuudesta, vammaisnäkemyksestä, esteettömyyden linkittymisestä yhdenvertaisuuteen sekä asunnonmuutostöistä. Kehittämishankkeen toteutus kohde- ja projektiorganisaatioineen on kuvattu kappaleessa 4. Kappaleessa 5 on kerrottu tutkimuksellisesta osuudesta, joka toteutui pilottikoulutuksen palautekyselyn muodossa. Kehittämishankkeen tuotoksesta eli valmiista verkkokurssista on kerrottu kappaleessa 6. Lopuksi kappaleessa 7 on arvioitu kehittämishanketta sekä esitetty jatkokehittämisiä.

2 Kehittämiprojektin lähtökohta, tarve ja tehtävä

Tarve esteettömille asunnoille on suurta ja tulee lisääntymään seuraavien vuosien aikana laajasti väestön ikääntymisen myötä. Esteettömyyden kehittämisen taustalla on tarve koulutuksille ja ymmärrykselle, mitä esteettömyys tarkoittaa ja miten sitä toteutetaan. Kehittämishankkeessa pilotoitiin asumisen esteettömyyden verkkokurssi Invalidiliiton Esteettömyyskeskus ESKElle.

2.1 Kehittämiprojektin lähtökohta ja tarve

Esteettömien asuntojen tarve tulee lisääntymään tulevaisuudessa huomattavasti väestön ikääntymisen myötä. Tällä hetkellä rakennuskannasta esteettömiä asuntoja on ainoastaan noin 15 prosenttia eli noin puoli miljoonaa, mikä on puolet vuoden 2030 arvioidusta tarpeesta. (Ympäristöministeriö 2020, 2.) Ikääntyneiden asumisen kehittämissuunnitelman tavoitteena on, että vuonna 2030 yli 75 vuotiaista jopa 92 prosenttia ja lähes kaikki sitä nuoremmat asuisivat kotona (Nyman ja Valtakari, 8). Tavoitetta ei saavuteta ainoastaan uudisrakentamisella, vaan tarvitaan lisäksi investointeja korjausrakentamisen puolella. Vanhemmassa asutuskannassa on paljon puutteita esteettömyyden näkökulmasta. Suurimpana ongelmana on hissien puute, joka saattaa rajoittaa elämän täysin kodin sisälle. (Jalava ym., 2017, 17–18.)

Asuntojen esteettömyys on myös tärkeää ajatellen koko rakennuksen elinkaarta. Esteetön asunto mahdollistaa asumisen omassa kodissa, vaikka jotain tapahtuisikin ja liikkumiseen tarvitsisi apuvälineen. Väestö ikääntyy ja liikkumisen apuvälineiden tarve kasvaa tulevaisuudessa. Samoista esteettömistä asunnoista ikääntyvän väestön kanssa kilpailee myös muun muassa vammaiset ja lapsiperheet. Erityisen tarpeellisia esteettömät asunnot ovat vammaisille. Esteettömyys on edellytys sille, että vammaiset ihmiset voivat elää itsenäisesti ja osallistua yhdenvertaisesti yhteiskunnassa (Ympäristöministeriö 2018, 2).

Invalidiliitto on edistänyt vammaisten ihmisten yhdenvertaisuutta jo vuodesta 1938. Esteettömyysasiat ovat olleet Invalidiliitossa aina tärkeitä ja jo 1960-luvulla liitto perusti yhteiskuntasuunnittelutoimikunnan, joka nykyisin toimii nimellä Invalidiliiton Esteettömyyskeskus ESKE. (Invalidiliitto (a).) ESKEssä pyritään vaikuttamaan rakennusten ja ympäristöjen esteettömyyteen mahdollisimman laajasta. Yksi osa vaikuttamistyötä ovat erilaiset koulutukset esteettömyydestä.

Koulutuksilla voidaan kasvattaa ihmisten tietämystä ja osaamista esteettömyysasioista ja edelleen laajennettua muiden ihmisten ymmärrystä, kun koulutusten käyneet vievät tietoa eteenpäin. Esteettömyyskeskus ESKE on kouluttanut yli kymmenen vuotta esteettömyyskartoittajia julkisten rakennusten ja ympäristöjen kartoittamiseen, mutta koulutusta asuntojen esteettömyydestä ja asunnonmuutostöistä ESKEssä ei ole toteutettu kuin muutamien tuntien luentoina. Asuntoon liittyvistä esteettömyyskoulutuksista on viime vuosien aikana tullut paljon kyselyitä ja esimerkiksi suunnittelijat tarvitsisivat lisätietoja luodakseen toimivampia asuntoja käyttäjilleen.

ESKEssä on kehitetty 2007–2009 välisenä aikana esteettömän ympäristön ja rakennusten kartoitusmenetelmä ESKEH, jonka pohjalta on koulutettu esteettömyyskartoittajia kerran kahdessa vuodessa. Viimeisimpänä suurena projektina ESKE on ollut kehittämässä luontoreittien esteettömyyskartoitusmateriaaleja.

2.2 Kehittämistehtävä

Kehittämishankkeessa suunniteltiin ja tehtiin koulutusmateriaali verkossa tapahtuvaa asunnon esteettömyyteen ja asunnonmuutostöihin liittyvää koulutusta varten. Asuntojen esteettömyyskoulutuksille on ollut kysyntää jo pitkään ja tarve tulee lisääntymään, sillä esteettömiä asuntoja tarvitaan tulevaisuudessa aiempaa enemmän ja osaamista niiden suunnitteluun kaivataan yhä enemmän. Tietoa tarvitaan niin uudisrakennusten kuin korjausrakentamisenkin suunnitteluun sekä rakentamisen toteutukseen.

Asunnonmuutostöitä tehdään jo nykyisin paljon ja niidenkin määrä tulee lisääntymään, kun väestö vanhenee.

Kurssi kehitettiin toteutumaan täysin verkkoympäristössä ja Invalidiliitossa päätettiin kokeilla tätä kurssia ensimmäisenä liiton kursseista Priima-oppimisympäristössä. Kurssi päätettiin toteuttaa aikaisemmin kehitettyjen kurssien muodossa, jossa kurssia käydään verkossa pääosin itsenäisesti neljän viikon aikana ja osiot aukeavat viikoittain.

3 Esteettömyys osana yhdenvertaisuutta

Esteettömyys vaikuttaa suuresti ihmisten yhdenvertaisuuteen. Sillä on laajat vaikutukset ihmisten osallisuuteen yhteiskunnassa ja jopa mahdollisuuksiin asua omassa kodissaan. Esteettömyys palvelee hyvin monia käyttäjäryhmiä lapsiperheistä vammaisiin ja ikääntyneisiin sekä erilaisia työelämätarpeita. Eniten esteellinen ympäristö ja oman asunnon esteellisyys haittaavat kuitenkin fyysisesti vammaisia ja ikääntyneitä, joilla toimintakyky on heikentynyt. Teoriaosiossa esteettömyyttä tarkastellaan pääosin ikääntyneiden ja fyysisesti vammaisten näkökulmasta. Tämänhetkiset asenteet niin vammaisia kuin ikääntyneitäkin kohtaan ovat tärkeä osa ymmärtää ja huomata yhteiskunnassa, jotta epäkohtiin voidaan puuttua. Syrjivät asenteet, jossa esteettömyyttä ei huomata hyötynä, hidastavat matkaa kohti esteetöntä yhteiskuntaa

3.1 Yhdenvertaisuus

Yhdenvertaisuuslain (1325/2014) mukaan ketään ei saa syrjiä välittömästi tai välillisesti mm. ominaisuuksien, iän, sukupuolen tai vammaisuuden takia. Kuitenkin esimerkiksi vammaiset ihmiset kokevat edelleen paljon syrjintää 2016 tehdyn Vammaisten syrjintäkokemuksia arjessa -julkaisun mukaan (Yhdenvertaisuusvaltuutettu 2016, 10). Yksi välillisen syrjinnän muodoista on ympäristön ja tilojen fyysinen esteellisyys, joka rajoittaa liikkumisvapauden lisäksi muitakin perus- ja ihmisoikeuksia. Esteellinen tila tai ympäristö rajoittaa ihmisen oikeutta esimerkiksi koulutukseen, työhön tai uskonnon harjoittamiseen. (Kumpuvuori & Högbacka 2016, 112.)

Ympäristön esteet aiheuttavat usein epätasa-arvoa. Useista tutkimuksista selviää, että globaalisti liikuntavammaisilla tai näkövammaisilla on esteitä julkisiin rakennuksiin pääsyssä ja etenkin terveydenhuollon palvelujen pariin pääsy on hankalaa fyysisten esteiden takia. Esimerkiksi Yarfi ym. (2017) tutkivat ja kartoittivat Ghanan Kumasissa 84 julkista rakennusta tai muuta ympäristöä saaden tulokseksi muun muassa, että valtaosa tutkituista

rakennuksista eivät sovellu pyörätuolikäyttäjille. Martins ym. (2016) toteuttivat tutkimuksen, jossa selvitettiin Brasilian João Pessoa esteettömyyttä perhepalveluiden yksiköissä. Tutkimuksen mukaan palveluihin pääsyssä oli huomattavan paljon fyysisiä esteitä, kuten luiskien puute tai jyrkkyys, käsijohteiden puute, porrasaskelmien korkeus sekä näkyvyysongelmia, jotka haittasivat tai estivät vammaisen ihmisen pääsyn hoitoon. (Martins ym. 2016.) Vammaisilla aikuisilla on muuta väestöä enemmän vaikeuksia tutkimuksiin ja leikkauksiin pääsyssä Englannissa kuin muulla väestöllä. Vastaanotolle ja leikkauksiin pääsyn suurimpana ongelmana oli rakennuksen fyysinen esteellisyys. (Poplewell ym. 2014.)

Rakennettu ympäristö on tehty niin sanotun normaalin ruumiin vaatimuksiin ja on täynnä esteitä vammaisille ihmisille. Monet arkipäiväiset asiat on tehty vammaisille ihmisille vaikeiksi rakennettujen esteiden takia. Ystävien luona vierailu, kaupassa käyminen ja monet muut tavalliset toimet voivat olla jopa mahdottomia. Esteettömien asuntojen puute on aiheuttanut monien ihmisten asumisen laitospaikoissa tai aiheuttanut omaan asuntoonsa ”vangiksi” jäämisen, koska asunnon ulkopuoliset tilat estävät pääsyn osaksi yhteiskunnan toimintoja. Esteellisen ympäristön rakentaminen aiheuttaa syrjintää ja kieltää käytännössä vammaisten oikeuden elää yhteiskunnassa. (Vehmas 2005, 127.)

3.2 Näkemys vammaisuudesta ja yksilön suhde yhteiskuntaan

Vammaisnäkemys on perinteisesti ollut vikaan, vammaan tai toimintarajoitteeseen keskittyvä näkemys. Näkökulma on muuttumassa vähitellen näkemykseen, jossa yhteiskunnan esteet ja asenteet tuottavat ja ylläpitävät vammaisuutta sekä estävät vammaisten ihmisten aseman parantamista. (Yhdenvertaisuusvaltuutettu 2016, 9.)

Kautta historian vammaisuuteen on liitetty moraalinen elementti tarkoittaen, että henkilön elimellinen vamma johtuu joko henkilön itsensä tai hänen vanhempiansa tai isovanhempiensa huonoista teoista. Vamma oli tämän

näkemyksen mukaan henkilön ansaitsema seuraus tehdyistä vääryyksistä. 1900-luvulla näkemys vammaisuudesta muuttui vahvasti biomedikalisaation suuntaan ja vammaisuus selitettiin yksilöllisenä vajavaisuutena. Huomio kiinnitettiin ruumiillisiin virheisiin ja niiden aiheuttamiin rajoitteisiin ja vammaisuudesta tuli näitä ihmisiä määrittävä piirre. Vammaiset nähtiin kykenemättöminä ja riippuvaisina. Medikalisoitunut näkemys vammaisuudesta asetti vammaiset ihmiset riippuvuussuhteeseen terveydenhuollon henkilökuntaan nähden. (Vehmas 2005, 111–112.)

Vuonna 2001 WHO:n ICF luokittelu toi biomedikaaliseen näkemykseen uusia ulottuvuuksia, kun mukaan otettiin niin biologiset, yksilöpsykologiset kuin yhteiskunnallisetkin tekijät yksilön terveydentilassa. Luokittelussa nähdään yhteiskunnallisten tekijöiden merkitys siihen, miten vamma vaikuttaa ihmisen elämässä. ICF-luokittelu nähdään silti hyvin diagnoosikeskeisenä, jolloin vammaiset ihmiset nähdään edelleen objekteina, jotka määritellään ulkoapäin. (Vehmas 2005, 113–114.)

Sosiaalinen lähestymistapa vammaisuuteen ei kiellä elimellisten vammojen merkitystä, mutta siirtää tarkastelun niihin tekijöihin yhteiskunnassa, jotka vaikeuttavat vammaisten ihmisten elämää. Tarkastelun keskiöön tulee laittaa yhteiskunnan aiheuttamat ongelmat, jotka estävät tai haittaavat henkilön osallistumista yhteisölliseen elämään. (Vehmas 2005, 115.)

Yksilön ongelmasta tulee siirtyä ajatteluun, jossa rajoite on ympäristön luoma ja ympäristöä sekä yhteiskuntaa muuttamalla rajoitteita voitaisiin poistaa ja vammaiset ihmiset saataisiin paremmin osaksi yhteiskuntaa. Ajatusta tulisi muuttaa niin, että fyysistä, asenteellista, tiedonkulullista ja sosiaalista ympäristöä muutettaisiin paremmin sopeutumaan toimintarajoitteisiin ja yhdenvertaiseksi kaikille yhteiskunnan jäsenille. (Yarfi ym. 2017.)

Vammaiset ihmiset kohtaavat Suomessa edelleen asenteellisuutta ja yhteiskunnan ulkopuolelle jäämistä. Liimatainen (2021) selvitti Vammaisena Suomessa elämänkertakeruun pohjalta, kuinka vammautuneet kokevat tulevansa kohdatuksi yhteiskunnassa. Yhteiskunnan ja vammautuneen

välisessä kohtaamisessa on ongelmallisuutta. Vammautuneet tarvitsevat yhteiskunnan tukea elämäänsä, mutta byrokratian monimutkaisuuden takia sitä on vaikea löytää ja saada. Yleensä vammautuneen voimavarat ovat rajalliset ja vaaditaan kohtuuttomia prosesseja avun saamiseksi. Myös kohtaaminen arkipäivän asioissa muiden ihmisten kanssa saattaa olla ongelmallista ihmisten ymmärtämättömyyden ja ennakkoluulojen takia. (Liimatainen 2021, 47–49.)

3.3 Ikääntyvän väestön syrjintä

Julkisessa keskustelussa ikääntyvät nähdään talousmenona ja usein puhutaan hoivataakan kasvamisesta. Ikäsyrjintää esiintyy niin käytännöissä kuin puhetavoissakin. (Vaarama & Jylhä 2020, 317.) Vuonna 2019 kerätyn tiedon mukaan 55–84 vuotiaista kolme neljästä vastaajasta kokee, että Suomessa on paljon ikään perustuvaa syrjintää ja 64 %, että ikääntyneitä kohdellaan toisen luokan kansalaisina. Myös nuoret tunnistavat kyselyn mukaan ikääntyneiden syrjinnän. (Mannila 2020, 27.) Ikääntyville on kuitenkin edelleen tärkeää olla osana yhteiskuntaa ja toimia sen aktiivisena jäsenenä. Moni toimii työelämässä pidempään kuin ikääntyneet aiemmin ja kotona asuminen on hyvin tärkeää. (Finne-Soveri 2017.)

Esteetön elinympäristö on erityisen tärkeää ikäihmisten toimintakykyä ja kotona asumista ajatellen. Asumisen ratkaisuilla voidaan vähentää vanhenemismuutosten aiheuttamia toimintakyvyn ongelmia ja lisätä elämänlaatua ja hyvinvointia. Vuonna 2018 julkaistun THL:n raportin mukaan joka seitsemäs yli 70-vuotiaista kokee asunnossaan olevan liikkumista ja toimintakykyä haittaavia tekijöitä. Yleisimpänä haittatekijänä mainittiin portaat. (Vilkko ym. 2018, 169–171.) Esteettömyys mahdollistaa ikäihmisille osallisuuden kokemuksen ja toimimisen itsenäisesti yhteiskunnassa.

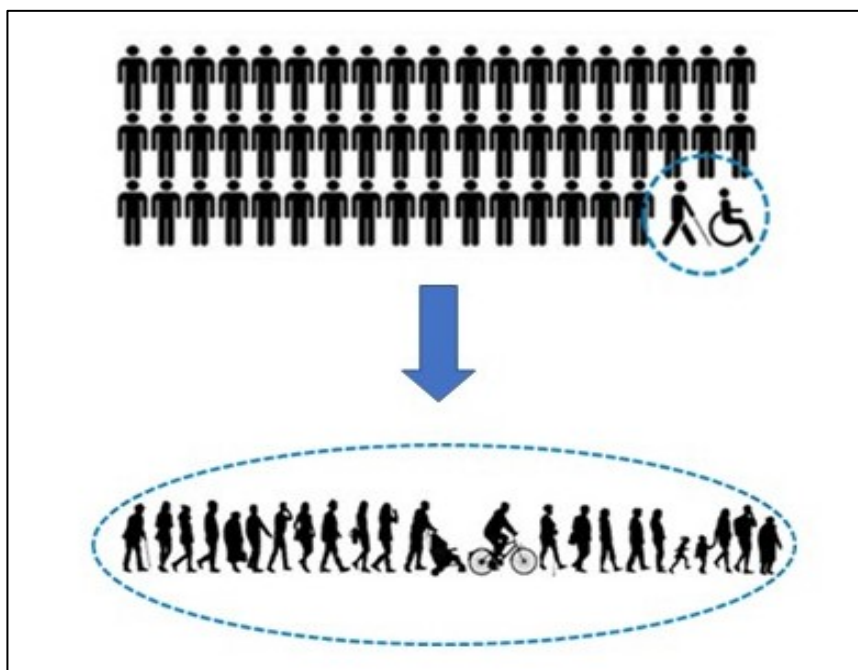
Ikääntymiseen liittyy usein toimintakyvyn muutoksia, jotka rajataan kuitenkin helposti vammaisuuden ulkopuolelle. Ikääntyneille ja vammaisille kohdistuvien palveluiden saamisessa on ristiriitoja ja joskus ikääntynyt voivat pudota täysin palveluiden ulkopuolelle. Vaikka ikääntyneen toimintakyky on heikentynyt

huomattavasti ja vamma-aste on korkea, määritellään ikääntynyt kuitenkin helposti vammaispalvelujen ulkopuolelle. Vammaispalvelujen saantiin ei ole määritelty ikärajaa, mutta silti nuorempi vammautunut voi saada helpommin tarvittavia palveluja kuin samoin vammautunut iäkkäämpi henkilö.

Ikääntyneiden palvelut eivät kuitenkaan aina riitä tukemaan henkilön tarpeita jokapäiväisen elämän sujumisessa. Ikääntyneet henkilöt jäävät palvelujen saannissa eriarvoiseen asemaan nuorempien vammaisten suhteen. (Era ym. 2020.)

3.4 Esteettömyys, yhdenvertaisuus ja sitä koskeva lainsäädäntö

Esteettömyys nähdään usein pienen käyttäjäryhmän asiana ja useinkaan ei ymmärretä, miten laajaa käyttäjäryhmää esteettömyys palvelee. Esteetöntä ympäristöä tarvitsevat niin lapsiperheet vaunuineen, erilaisia liikkumisen apuvälineitä käyttävät kuin erilaisia tavaroita työkseen kuljettavat ihmisetkin. Kuvassa 1 on osoitettu, miten esteettömyyden ajattelu on usein rajoittunut tiettyyn käyttäjäryhmään, mutta todellisuudessa koskee laajasti kaikkia ihmisiä (Invalidiliiton kuva-arkisto, Johanna Hätönen).

Kuva 1. Esteettömyydestä hyötyvät kaikki (Invalidiliiton kuva-arkisto, Johanna Hätönen)

Rakennetun ympäristön esteettömyysasiat ovat yhä ajankohtaisempia, koska useammassa laissa on määritetty, että ihmisillä tulee olla tasavertaiset oikeudet päästä eri palvelujen pariin ja tapahtumiin. Taulukkoon 1. on koottu yhdenvertaisuuteen ja esteettömyyteen liittyviä lakeja. Ympäristön esteettömyys mainitaan usein mahdollisuutena osallistua ja olla osallisena yhteiskunnassa. Kuitenkin asenteet ja tietämättömyys esteettömän ympäristön tarpeesta ja mahdollisuuksista heikentävät esteettömyyden rakentumista.

Taulukko 1 Kooste yhdenvertaisuuteen ja esteettömyyteen liittyvistä julistuksista, laeista ja asetuksista

Laki, asetus tms.	Lain tai asetuksen kohta	vuosi
YK:n ihmisoikeusjulistus	Artikla 9	1948
Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista	§6 ja §7	1987
Asetus vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista	§12 Asunnon muutostyöt sekä asuntoon kuuluvat välineet ja laitteet §13 Asunnon muutostöiden sekä asuntoon kuuluvien välineiden ja laitteiden korvaaminen	1987
Suomen perustuslaki	§6, §14, §16 ja §18	1999
Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista	15 § Palveluntarpeiden selvittäminen 5 § Suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi	2012
Sosiaalihuoltolaki	21§ asumispalvelut	2014
Yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista	Artikla 9	2016
Valtioneuvoston asetus rakennuksen esteettömyydestä (edeltävät määräykset maankäyttö ja rakennuslaki)	Koko asetus	2017

Esteettömyyden lähtökohta on jo YK:n ihmisoikeusjulistuksessa vuodelta 1948. Artiklassa 1 julistetaan, että kaikki ihmiset syntyvät vapaina ja tasa-arvoisina arvoltaan ja oikeuksiltaan (Ihmisoikeusliitto). Suomen perustuslaissa on määritelty, ettei ketään saa asettaa eriarvoiseen asemaan henkilöön liittyvän syyn kuten vammaisuuden tai iän perusteella. Tähän sisältyy mm. yhdenvertainen oikeus osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan sekä oikeus koulutukseen, työhön ja elinkeinoon. (Suomen perustuslaki 731/1999, §6, §14,

§16 ja §18.) YK:n yleissopimus Vammaisten henkilöiden oikeuksista artiklassa 9 on määritelty esteettömyyden tärkeys niin fyysisessä, sosiaalisessa, taloudellisessa ja kulttuurisissa ympäristöissä, jotta vammaisilla henkilöillä olisi mahdollisuus nauttia kaikista ihmisoikeuksista ja perusvapauksista (Yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista 27/2016). Valtioneuvoston asetus rakennuksen esteettömydestä määrittää säännökset pääosin julkisten rakennusten ja rakennuksen ympäristön esteettömyydelle. Lisäksi laissa on määritelty asuinrakennusten yhteis- ja ulkotilojen esteettömyyssäännökset sekä joitakin määräyksiä asuntojen sisätiloihin. (Laki 241/2017.)

Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista velvoittaa kuntia huolehtimaan, että kunnan yleiset palvelut soveltuvat myös vammaisille henkilöille sekä pyrittävä toiminnallaan ehkäisemään epäkohtien syntymistä ja poistamaan haittoja, jotka rajoittavat vammaisen henkilön osallistumista. Laissa on myös määritelty vammaisten oikeudesta päättää omasta asuinpaikastaan. (Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 380/1987, §6 ja §7.) Asetus vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista velvoittaa kuntia korvaamaan asunnonmuutostöitä vaikeavammaisille henkilöille, joille liikkuminen tai muu omatoiminen suoriutuminen vakituudessa asunnossa tuottaa vamman tai sairauden vuoksi erityisiä vaikeuksia. (Asetus vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 759/1987, §12 ja §13).

Laissa ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvveluista on tarkoitus tukea ikääntyneen väestön hyvinvointia, terveyttä, toimintakykyä ja itsenäistä suoriutumista. Pykälän 13 mukaan kunnan on toteutettava palveluja niin, että tuetaan iäkkään henkilön toimintakykyä, hyvinvointia ja terveyttä sekä itsenäistä suoriutumista ja osallisuutta. Erityistä huomiota on kiinnitettävä kuntoutumista edistäviin ja kotiin annettaviin palveluihin. Iäkkäiden henkilöiden tulee saada palveluja yhdenvertaisesti muiden kuntalaisten kanssa ja osallisuus on turvattava. (Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvveluista 980/2012.)

Esteettömyyden ydinajatus on, että tiedon, palvelun tai paikan tulee olla saavutettava eikä matkalla saa olla esteitä. Esteettömyyden tavoittelemisen on hyödyllistä monella tapaa: esteettömät palvelut ja tuotteet lisäävät kysyntää ja laajentavat markkinoita, esteetön ympäristö mahdollistaa kaikkien ihmisten osallistumisen työelämään ja yhteiskunnan toimintoihin sekä palvelun tai tuotteen muotoileminen alusta asti esteettömäksi on halvempaa ja onnistuu helpommin kuin valmiin palvelun tai tuotteen muuttaminen. (Kemppainen 2020, 221–222.)

Design for All eli kaikille sopiva suunnittelu korostaa ympäristöjen suunnittelua sellaiseksi, että kaikki voivat käyttää niitä ilman erityisjärjestelyjä (Kilpelä 2019, 9). Ilman esteettömiä rakennuksia ja ympäristöjä estetään vammaisilta oikeus itsenäisyyteen, työntekoon ja osallistumiseen yhteiskunnassa. Useinkaan ei huomata, että kaikille sopivan suunnittelun ja rakentamisen avulla edistettäisiin kaikkien osallisuutta yhteiskuntaan ja ehkäistäisiin syrjäytymistä fyysisen ympäristön takia. (Layton & Steel, 2019.)

Esteettömän rakentamisen ongelmina voi joskus olla asenteet esteettömyyden tarpeellisuutta kohtaan. David B Grayn ym. mukaan rakennusalalla olevilla kohtaa asenteita, ettei esteettömyys ole välttämätöntä ja esteetöntä on turha tehdä ihmisten takia, jotka käyttävät pyörätuolia. Osan mielestä kaikille sopivaa suunnittelua on mahdotonta toteuttaa ja se ei ole tarpeellista. Myöskään toteutukset eivät aina onnistu, koska ei ymmärretä määräysten tarkoitusta ja sitä, mikä olisi toiminnallisuuden kannalta paras ratkaisu. (Gray ym. 2003.)

3.5 Asuntojen esteettömyys ja muutostarpeet

Uusin valtioneuvoston asetus rakennuksen esteettömyydestä tuli voimaan vuonna 2018. Asetuksessa on määritelty uusien asuinrakennusten esteettömyysmääräyksiä, mutta säännökset eivät koske kaikkia asuinrakennuksia. Esimerkiksi alle kolmikerroksisia rakennuksia ei tarvitse rakentaa täysin esteettömyysmääräysten mukaisiksi ja opiskeluasuntojen osalta ainoastaan 5 prosentissa tarvitsee olla esteettömyysmääräykset huomioituina.

(Laki 241/2017.) Rakennetun ympäristön esteettömyyden huomioiminen on yhä tärkeämpää väestörakenteen ikääntyessä ja pyrkimyksessä mahdollistaa ikääntyvien asuminen kotona palvelutalojen sijaan. Tilastojen mukaan uudisrakennuksilla ei pystytä paikkaamaan esteettömien asuntojen tarvetta tulevaisuudessa, vaan vajetta tulee paikata korjausrakentamisen avulla.

(Ympäristöministeriö 2020, 2.)

Kaasalainen (2021) tutki 1970-luvun kerrostalotuotantoa ja millaisia tilallisia muutoksia tarvitaan kyseisissä asunnoissa vastaamaan ikääntyneiden tarpeita. Tutkimuksen mukaan rakennukset ovat pääosin muutettavissa vastaamaan tarpeita ja pienilläkin muutoksilla voidaan saavuttaa merkittäviä parannuksia itsenäisen asumisen mahdollistamiseksi. Osa asunnoista ja rakennuksista ei muutoksista huolimatta tulisi vastaamaan esteettömyyden nykynormeja, mutta voivat mahdollistaa silti itsenäisen asumisen. (Kaasalainen 2021, 5–6.)

Asumisen laatuun ja asukkaan itsenäisyyteen vaikuttaa myös laajasti asuinympäristö. Asukkaan omatoimisuus vähenee, jos asunnosta ei pääse itsenäisesti ulos ja käyttämään asuntoon liittyviä toimintoja, kuten jätteenkeräysalueita, pesulaa ja muita pihapiirissä olevia alueita ja tiloja. Liikkumisympäristön lisäksi piha-alueilla tulee miettiä valaistusta, värejä ja tummuuskontrasteja. (Verma ym. 2012, 8.)

Asunnonmuutostarpeet ja toteutus eivät aina kohtaa, asiakkaat eivät saa tarvittavia palveluita ja päätöksissä voidaan vedota mitä mielikuvituksellisempiin perusteluihin. Tieto asunnonmuutosten saatavuudesta tai avustuksista ei myöskään aina tavoita muutostöiden tarvitsijaa tai avustusten anominen voi olla työlästä.

Sveitsiläisessä tutkimuksessa tutkittiin selkäydinvammaopotilaiden asunnonmuutostarpeiden toteutumista. Tutkimukseen osallistujat olivat saaneet joitakin asunnonmuutostöitä, mutta suurimmalla osalla kaikkia tarpeita ei ollut toteutettu tai olivat tyytymättömiä muutostöiden lopputulokseen. (Hertig-Godeschal 2017.) Yhdysvaltalaisessa tutkimuksessa selvitettiin asunnonmuutostöiden rahoituksen saamista. Suurena ongelmana oli, että eri

avustusmuotoja oli paljon, mutta virkamiehettäkin eivät tieneet mistä vammaiset voisivat rahoitusta anoa. Lisäksi hakuprosessit olivat hankalia, koska jokaisessa eri rahoitusjärjestelmässä oli erilaiset rajoitteet ja vaatimukset. (Pyjoos N 2003.) Tutkimus on vanha, mutta uudempi tutkimus (Gettens & Adams 2015) vammaisten ihmisten erilaisten tukien saamisesta osoittaa, että hakemusmenettelyt Yhdysvalloissa ovat edelleen monimutkaisia.

Suomessakin on ongelmia vammaispalvelulain mukaisten palvelujen toteutumisessa. Palvelut kuten asunnonmuutostöistä aiheutuvien kustannusten korvaukset eivät ole yhdenvertaisia kuntien vammaispalveluissa työskentelevien sosiaalialan ammattilaisten mukaan. Palvelujen saanti on eriarvoista kunnissa riippuen kuntien määrärahoista. Anomuksia hylätään väärin perustein talouspakotteiden takia, jolloin vammaisen henkilö joutuu valituskierteeseen eikä saa tarvittavia palveluja oikea-aikaisesti. Lisäksi vammaispalveluissa henkilökunta kokee tarvitsevansa enemmän osaamista mm. kustannusten arviointiin ja tekniseen osaamiseen sekä lain soveltamiseen. (Laisi ym., 2016. 19–24.) Vammaispalvelulain mukaiset vammaisen henkilön tarvitsemat asunnon muutostyöt, jotka hän tarvitsee suoriutuakseen päivittäisistä toimista, ovat subjektiivinen oikeus eli prosessissa ei ole tulo- tai varallisuusharkintaa (THL 2019). Laista huolimatta muutostöiden saannissa on kuntakohtaisia eroja, ja kunnat tekevät kielteisiä päätöksiä vedoten virheellisesti mm. määrärahoihin.

Suomessa vammaispalvelulain mukaan vaikeasti vammaiselle ihmiselle on korvattava asunnon muutostöistä aiheutuvat kustannukset, jos päivittäisistä toimista suoriutuminen ei muuten onnistu. Tällöin henkilöllä tulee olla vamman tai sairauden takia pitkäaikaisesti erityisiä vaikeuksia suoriutua tavanomaisista elämän toiminnoista. (Laki 1987/380.) Korvattavia muutostöitä voivat olla esimerkiksi ovien leventäminen, luiskien rakentaminen tai wc:n ja kylpyhuoneen muutostyöt. Lisäksi korvattaviin palveluihin voi kuulua muutostöiden suunnittelu tai ympäristön esteiden poistaminen. Asunnonmuutostöitä haetaan kunnan sosiaalitoimelta, jossa tehdään palvelutarpeen arviointi. Arvioinnissa tunnistetaan tilanteet ja ympäristöt, joissa tarvitaan apua ja myös tilanteet,

joissa itsenäinen toimiminen onnistuu. Arviointi kattaa laajan kuvauksen henkilön elämästä ja asiakkaan oma näkemys on tässä tärkeä. Arviointia tehdään moniammatillisesti, jolloin hyödynnetään muita ammattilaisia sekä tilanteen mukaan omaisia. (THL 2019.)

Ihmiset, jotka eivät kuulu vammaispalvelulain määrittelemään joukkoon, voivat saada asunnonmuutostöihin avustusta myös sosiaalihuoltolain perusteella. Sosiaalihuoltolain mukaan sosiaalihuollon tulee kustantaa henkilölle asunnonmuutostyöt, jos henkilön ikääntymisestä tai vammaisuudesta johtuva toimintakyvyn heikkeneminen aiheuttaa sen, ettei koti ole sopiva ja esteetön päivittäisten toimien onnistumiselle. Henkilöllä itsellään on kuitenkin lain mukaan vastuu asumisen muutoksista ja järjestelyistä, jos hänellä on muutoksiin riittävästi varallisuutta tai tuloja. (STM 2017, 39.)

Myös ARA eli Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus myöntää avustusta vammaisille henkilöillä tai yli 65-vuotiaille asunnonkorjaustoimiin. Tuen saantiin vaikuttaa avustusta hakevan varallisuus. Lisäksi taloyhtiöt voivat anoa ARA:ta hissi- tai esteettömyysavustusta, jolla tehdään rakennukseen tai ulkotiloihin muutos siten, että liikuntarajoitteisen pääsy asuinrakennukseen, siinä oleviin asuntoihin tai muihin yhteisiin tiloihin mahdollistuu. (ARA 2017.)

3.6 Asunnonmuutostöiden vaikutus asukkaan turvallisuuteen ja itsenäiseen toimimiseen

Ikääntyneiden ihmisten kaatumisriskinä ovat niin ulkoisia eli ympäristöstä johtuvia riskejä sekä sisäisiä eli ihmisen terveyteen ja toimintakykyyn liittyviä riskejä. Ulkoiset riskit ovat rakenteellisia kuten esimerkiksi kylpyhuoneen lattian liukkaus, kynnykset, tai portaat ilman käsijohteita. Ikääntyneiden ihmisten kaatumisriskejä voidaan vähentää kodinmuutostyöarvioinneilla ja asunnonmuutostöillä. (Pynoos ym. 2010.)

Ruotsalaisessa tutkimuksessa tutkittiin asunnonmuutostöiden vaikutusta ikääntyneiden kokemaan turvallisuuteen ja toimimiseen itsenäisesti. Asunnonmuutoksia saaneet henkilöt kokivat turvallisuuden lisääntyneen ja

erityisesti kylpyhuonetoiminnot, siirtymiset sekä liikkuminen ulos ja sisään asunnosta onnistuivat itsenäisemmin muutostöiden jälkeen. (Petersson ym. 2008.)

Suomessa selvitettiin vanhustenhuollon ammattilaisten kokemuksia vanhusten kotona asumisen vaikeutumisesta ja tukemisesta 16 kunnassa. 14 kunnassa todettiin asuinolosuhteiden ongelmien johtavan muuttamistarpeeseen. Suurimpana ongelmana olivat hissittömät talot, jolloin kodin ulkopuolella liikkuminen tuli mahdottomaksi. Myös asuntojen sisätiloissa oli puutteita kuten wc-tilojen pienuus, kynnykset ja jopa uusien asuntojen makuuhuoneiden pieni koko koettiin vaikeuttavan itsenäistä asumista. Ammattilaisten mielestä asunnonmuutostyöt, hissien rakentaminen ja apuvälineet yhdessä kuntoutuksen kanssa voisivat vaikuttaa vanhusten turvallisuuteen ja vähentää kaatumisia. (Laatikainen 2009, 22, 24.)

3.7 Moniammatillisuuden tarve asunnonmuutostöissä

Vammaispalvelulain nojalla saatavien asunnonmuutostöiden suunnittelussa ja toteutuksessa moni kunta ja kuntayhtymä toteuttaa moniammatillista arviointia. Moniammatillinen yhteistyö ja asiakkaan osallistaminen prosessiin on myös ympäristöministeriön selvityksen mukaan tärkeää muutostöitä suunniteltaessa ja toteutettaessa (Arpiainen ym. 2021, 37). Kallion kuntayhtymän palvelukuvauksessa kerrotaan, että muutostöiden arviointi tehdään moniammatillisesti. Vammaispalvelun sosiaalityöntekijä tekee kotikäynnin ja muutostöiden tarpeellisuudesta lausunnon tekee toimintaterapeutti, kuntoutusohjaaja tai fysioterapeutti. Asunnon muutostöiden teknisestä toteutuksesta ja kohtuullisista kustannuksista voidaan tarvita lausunto rakennusalan ammattilaiselta kuten rakennusinsinööriltä. (Kallion kuntayhtymä, 11–12.)

Pohjois-Karjalan Siun Soten asunnonmuutostöiden palveluohjeessa mainitaan asunnonmuutostyön laajuuteen liittyen moniammatillinen yhteistyö, jossa tarpeen mukaan on sosiaalityöntekijä, fysioterapeutti tai muu kuntoutuksen

ammattilainen sekä tekninen asiantuntija. (Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus 2020, 15.) Myös muun muassa Naantalissa ja Forssan kuntayhtymän vammaispalvelujen ohjeissa on mainittu moniammatillisen yhteistyön asunnon muutostöitä arvioitaessa. (Soveltamisohje Naantalissa vammaispalvelut 2021, 10–11 ja Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymä 2021).

3.8 Yhteenveto teoriaosuudesta ja yhteys kyselyyn

Teoriaosuuden perusteella ammattilaisilla ei ole riittävästi esteettömyystietoa, ja ammattilaisten koulutus esteettömyyden osalta on puutteellista. Esteettömyysmääräyksiä ei ymmärretä ja tarvitaan moniammatillista osaamista esteettömyyden suunnitteluun ja kehittämiseen. Suomen asuntokanta ei ole riittävän esteetöntä ja asunnonmuutostyöt ovat niin ammattilaisten kuin asunnonmuutostöitä hakevienkin mielestä puutteellisia. Teoriaosuuden pohjalta rakentui kyselylomakkeen kysymykset. Tärkeimmät kysymykset liittyivät siihen, miten kurssilaiset kokivat tietojensa lisääntyneen ja ohjasiko kurssi hakemaan myös lisätietoa, mikä on osaamisen kannalta tärkeää. Koska teoriaosuuden perusteella todettiin myös moniammatillisuuden kuuluvan tärkeänä osana esteettömyyden kehittämistä ja asunnonmuutostöiden suunnitteluun, haluttiin kyselyssä selvittää kenelle kurssilaiset suosittelivat kurssia ja voivatko he itse hyödyntää kurssin tietoja työssään.

4 Kehittämiprojektin toteutus

Kehittämishanke tehtiin Invalidiliiton esteettömyyskeskus ESKElle.

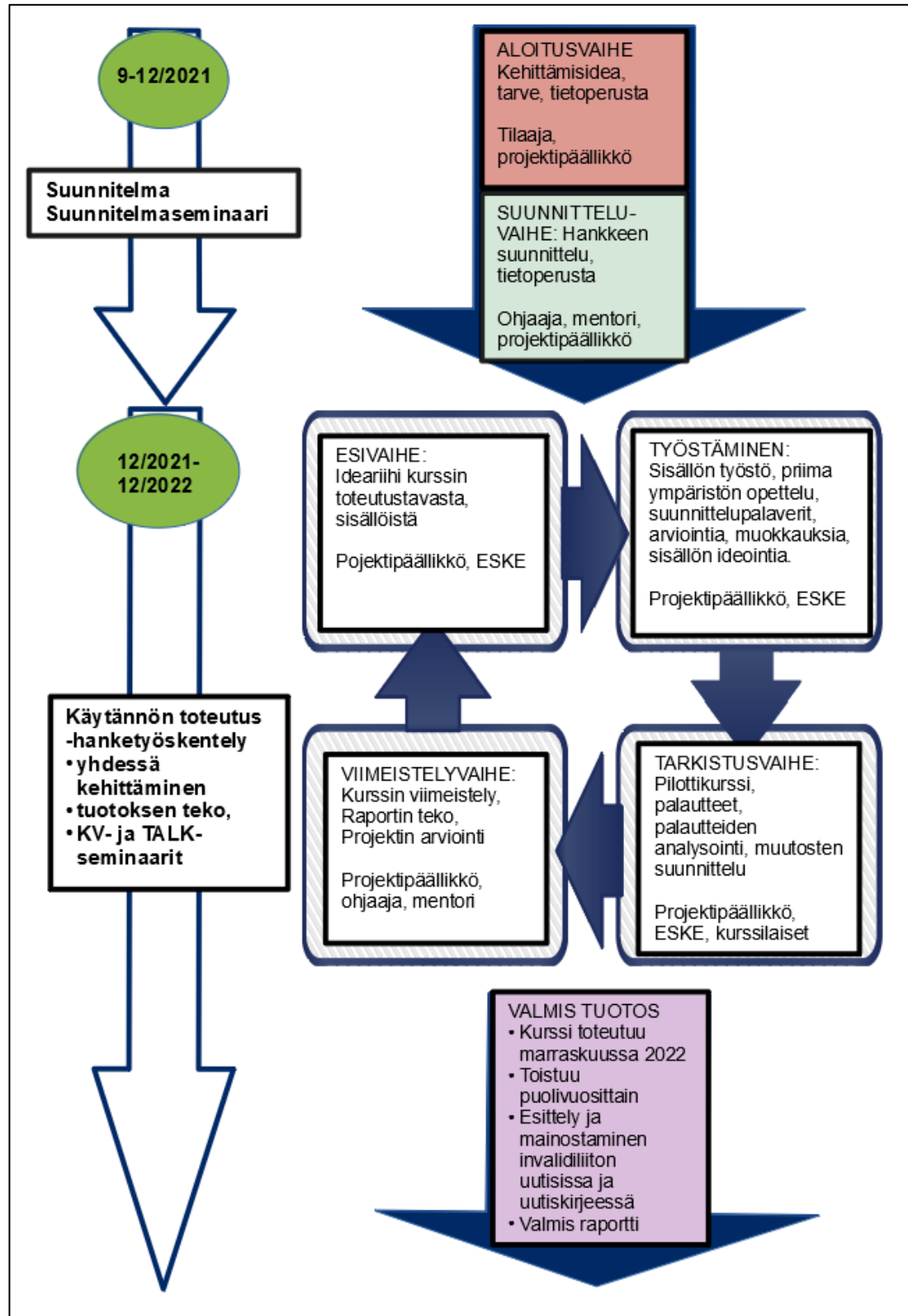
Kehittämishankkeen vaiheet menivät paljon päällekkäin ja kurssin suunnittelua tapahtui myös pienemmissä keskusteluissa ja ideoinneissa tiimin välillä. Kurssin suunnittelu alkoi joulukuussa 2021. Kehittämispalavereja pidettiin noin kerran kuukaudessa, joissa käsiteltävät aiheet projektipäällikkö suunnitteli valmiiksi. Kehittämishankkeen kulku on kuvattu prosessikaaviona kuviossa 1.

Kehittämisprosessin eteneminen konstruktivistisen mallin mukaan (Mukaiilu Salonen 2012, 29). Kehittämishankkeen toteutusta on avattu enemmän kohdassa 4.3 Hankkeen käytännön toteutus.

Kehittäminen toteutui konstruktivistisen mallin mukaan. Konstruktivistisessa kehittämistoiminnassa yhdistyy kehittämistoiminta ja toimintaoppiminen. Konstruktivistinen kehittämistoiminta ohjaa opiskelijaa kehittämään ajatteluaan ja osaamistaan niin, että hän osaa toteuttaa samantyyppisiä hankkeita työelämässä koulutuksen jälkeenkin. (Salonen 2012, 26.)

Konstruktivistisessa kehittämistoiminnassa on ensin aloitusvaihe, jossa muun muassa kehittämistarve tulee ilmi, mietitään mukana olevat toimijat sekä sitoudutaan kehittämistyöhön. Tämän jälkeen suunnitteluvaiheessa tehdään kirjallinen kehittämissuunnitelma, jossa on kirjattu tarkkaan kehittämisen kulku ja eri osapuolien tehtävät. (Salonen 2012, 27.)

Käytännössä toteuttamiseen ja oppimiseen kuuluu sykli, jossa on esivaihe, työstäminen, tarkistusvaihe ja viimeistelyvaihe. Työstövaiheessa varsinainen kehittäminen lähtee käyntiin ja toimitaan yhdessä kohti tavoitetta. Työstövaiheessa korostuvat työelämän suunnasta asetettuja työn vaatimukset, jotka opinnäytetyöntekijän tulee hallita. Erityisen tärkeää on tässä vaiheessa saatu ohjaus sekä arvioiva palaute. Tarkistusvaihe ja työstäminen kulkee lomittain kehittämisen edetessä. Viimeistelyvaiheessa viimeistellään itse tuotos ja kehittämistoiminnan raportti. Kehittämistoiminnan tuloksena syntyy valmis tuotos, joka esitellään ja julkaistaan, jotta tuotos saadaan käyttöön. (Salonen 2012, 27–28.)

Kuvio 1 Kehittämisprosessin eteneminen konstruktivistisen mallin mukaan (Mukaiutu Salonen 2012, 29)

4.1 Kohdeorganisaatio

Kehittämishankkeen tilaajana toimi Invalidiliiton Esteettömyyskeskus Eske, joka jakautuu yleishyödylliseen toimintaan ja palvelujen osa-alueihin.

Yleishyödyllisellä puolella tehdään neuvontaa, vaikutetaan yhteiskunnallisiin asioihin lausunnoin ja tehdään monenlaista vaikuttamistyötä. Palvelujen puolella tuotetaan erilaisia palvelupaketteja yrityksille ja palveluntarjoajille sekä koulutetaan esteettömyyskartoittajia. Palveluihin kuuluu esimerkiksi rakennussuunnitelmien esteettömyyden konsultointeja, olemassa olevien kohteiden kartoituksia, erilaisten koulutusten järjestäminen yleisesti sekä räätälöidysti tilaajan tarpeen mukaan. (Invalidiliitto(b).)

Esteettömyyskeskus ESKE on osa Invalidiliittoa, joka on fyysisesti vammaisten ja toimintaesteisten oikeuksia ja yhdenvertaisuuden edellytyksiä edistävä järjestö. Invalidiliitto on perustettu vuonna 1938, jolloin se sai nimen Suomen Siviili- ja Asevelvollisuusinvalidien Liitto. Nimi muutettiin Invalidiliitoksi vuonna 1971. Liiton toimintaan kuului lainsäädännön kehittäminen, invalidien etujen valvominen, ammattikasvatuksen edistäminen, valistus- ja julkaisutoiminta, invalidien hyväksi toimivien laitosten aikaansaaminen ja vaikeuksiin joutuneiden invalidien tukeminen. Toiminnan tavoitteet ovat edelleen samat. Invalidiliitto vaikuttaa vallitseviin asenteisiin, mielipiteisiin ja sidosryhmiin. Visiona liitolla on yhdenvertainen ja esteetön Suomi. (Invalidiliitto(a).)

1940-luvulla liitto perusti ammattikouluja invalideille, joista nykyisinkin on toiminnassa Järvenpäässä Ammattiopisto Spesia, alkuperäiseltä nimeltään Järvenpään Invalidien Ammattihoitolaitos. 1950-luvulla liitto kiinnitti huomiota lääkinnällisen hoidon ja kuntoutuksen puutteeseen ja rakennutti Käpylän Kuntouttamiskeskuksen, joka toimii nykyään nimellä Validia Kuntoutus. 1960-luvulla kiinnitettiin huomiota ympäristön esteellisyyteen ja liitto perusti yhteiskuntasuunnittelutoimikunnan, joka vuonna 1977 sai nimekseen Vammaisten yhdyskuntasuunnittelupalvelu VYP. 1970-luvulla järjestön toiminta keskittyi vaikeavammaisten asumispalvelujen kehittämiseen ja liiton ensimmäinen varsinainen palvelutalo valmistui Joensuuhun. Nykyisin

Invalidiliiton asumispalvelut Oy:llä on asumispalveluyksiköitä yli 20 paikkakunnalla, jotka tunnetaan paremmin Validia-asumispalveluyksiköinä. 1980-luvulla sosiaali- ja terveydenhoidon päätöksenteko siirtyi kunnille ja vaikutti siihen, että liiton paikallisyhdistysten rooli edunvalvontatyössä korostui järjestötoiminnassa. 1990-luvulla liiton järjestötoimintaa kehitettiin ja lisättiin aluetoimintaa sekä jäsenistölle annettavaa koulutusta. 2000-luvulla liiton toiminta kansainvälistyi ja liitto alkoi tehdä kehitysyhteistyöprojekteja. Vaikuttamistoiminnassa korostettiin esteetöntä rakentamista sekä vammaisten työllistymistä. Invalidiliiton esteetön toimitalo valmistui Helsinkiin vuoden 2008 alussa. 2010-luvulla visiona oli esteettömyys ja yhdenvertaisuus. (Invalidiliitto(a).)

Esteettömyyskeskuksen juuret ulottuvat 1970-luvulle, jolloin ensin perustettiin yhteiskuntasuunnittelutoimikunta ja sen jälkeen vuonna 1977 Vammaisten yhdyskuntasuunnittelupalvelu VYP. VYPin toimintaan kuului neuvojen ja ohjeiden antaminen eri kohderyhmille, luentojen pitäminen eri oppilaitoksissa ja erilaisissa koulutustilaisuuksissa ja toimiminen asiantuntijana erilaisissa työryhmissä sekä kotimaassa, että ulkomailla. Tärkeää oli myös lausuntojen teko laadittaessa esteettömyyteen liittyviä julkaisuja ja säädöksiä. VYPin toiminta lakkasi vuonna 2009, jolloin sen toiminta yhdistettiin Invalidiliiton omaan esteettömyystyöhön ja Esteettömyyskeskus ESKE perustettiin. (Invalidiliitto (c).)

Liitteenä 2 on Invalidiliiton organisaatiokaavio (Invalidiliitto (d)). Vuonna 2022 Invalidiliitolla on 143 jäsenyhdistystä, joissa 27 000 henkilöjäsentä ja koko konsernilla on 2 500 työntekijää. Liiton päättävänä eliminä ovat liittovaltuusto ja liittohallitus. Liittovaltuusto valitaan joka neljäs vuosi pidettävällä liittoäänestyksellä ja liittovaltuusto päättää hallituksen jäsenet. Liiton toiminta jakautuu yhteiskuntasuhteiden ja järjestötoiminnan osa-alueisiin sekä niitä tukeviin toimintoihin. Esteettömyyskeskus ESKE on järjestötoiminnan alla. Invalidiliitto omistaa myös Oy Mobility Finland Ab hallinnollisen yhtiön, jonka tarkoituksena on tuottaa liiton tytäryhtiöille yhteisiä palveluja. Liiton tytäryhtiöitä

ovat Validia Oy, Lapin Kuntoutus Oy, Ammattiopisto Spesia Oy sekä kannatustuotteita markkinoiva Invatieto Oy. (Invalidiliitto (d).)

4.2 Projektiorganisaatio

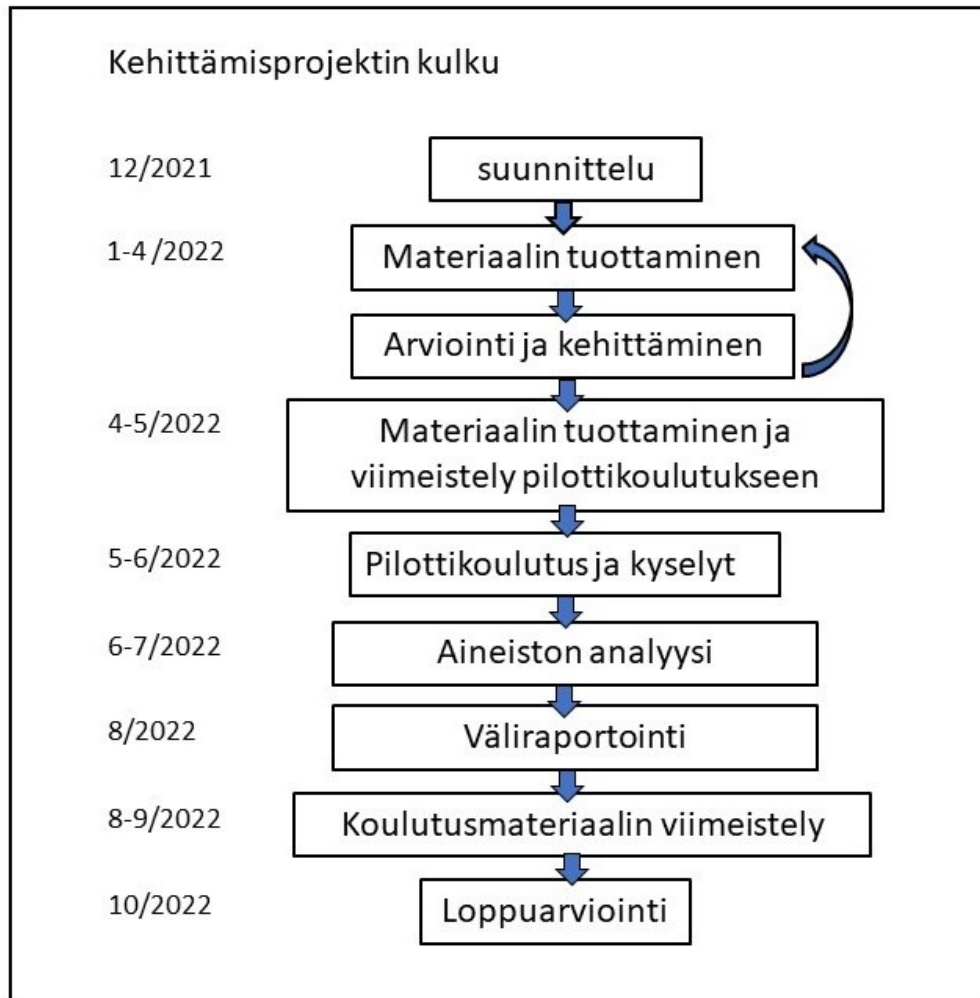
Kehittämishanketta vietiin eteenpäin kolmikantamallin mukaan, jossa kolmikannan muodostaa YAMK-opiskelija, työelämämentori ja ohjaajana opettajatuutori. Opiskelija on kehittämishankkeen projektipäällikkö, joka vastaa hankkeen käynnistämisestä, projektiorganisaation muodostamisesta ja toiminnasta, projektisuunnitelman tekemisestä, hankkeen etenemisestä ja saavutetuista tuloksista. Opettajatuutorin eli ohjaajan vastuulla on opinnäytetyön ohjaus. Työelämämentori toimii kehittämishankkeen mahdollistajana ja henkisenä tukena ja on osa kehittämishankkeen ohjauksellista tiimiä yhdessä ohjaajan ja opiskelijan kanssa. (Ahonen 2015. 14–15.) Tämän kehittämishankkeen ohjaajana toimi Turun ammattikorkeakoulun opettaja. Ohjausryhmään kuului mentori, joka toimi ESKEssä vastaavan esteettömyysasiantuntijan sijaisena. Hankkeen projektipäällikkönä toimi ylemmän amk:n opiskelija. Lisäksi projektitiimiin kuului myös ESKE:n kolme muuta esteettömyysasiantuntijaa, jotka auttoivat kehittämistyössä.

4.3 Hankkeen käytännön toteutus

Aloituskvaihe käynnistyi syksyllä 2021, kun Invalidiliitolta oli kysytty asunnon muutostöihin liittyvää koulutusta. Koulutuksen muotoa mietittiin paljon ja päädyttiin alustavasti verkossa tapahtuvaan koulutukseen. Kehittämistyöhön päätettiin osallistaa koko Esteettömyyskeskuksen tiimi. Suunnitelmavaihe alkoi aika pian ja koulutuksen sisällöstä keskusteltiin mentorin kanssa. Niin ideavaiheen kuin suunnitelmavaiheenkin aikana toteutettiin kirjallisuuskatsausta. Kehittämissuunnitelma valmistui marraskuun 2021 aikana.

Kehittämistyön toteutus, joka on esitetty kuviossa 1, alkoi kehittämispalaverilla joulukuussa 2021. Kehittämispalaveriin osallistui mentori, kaksi ESKE:n

tiimiläistä sekä projektipäällikkö. Palaverin tarkoituksena oli vapaasti ideoida, mitä aihealueita kurssille tulisi sisällyttää. Aiheideat kirjattiin verkkopohjaiseen muistilappualueeseen, johon jokaisella mukana olevalla oli mahdollisuus kirjata omia ideoitaan.

Kuvio 2 Kehittämiprojektin toteutuksen kulku eli hanketyöskentely

Tammi- helmikuussa 2022 projektipäällikkö osallistui Siviksen koulutukseen, jossa mietittiin tarkasti koulutuksen kohderyhmää, koulutuksen tavoitetta, sisältöä ja palautetta. Koulutuksessa projektipäällikkö sai vertaisarviointia toisilta kurssilaisilta, jotka olivat kehittämässä omia verkkokoulutuksiaan. Tässä vaiheessa asumisen muutostöiden koulutuksen tavoitteet täsmentyivät ja huomattiin, että alkuperäinen tavoite verkossa toteutettavalle kurssille on ollut liian korkea. Verkon kautta tapahtuvassa koulutuksessa, jossa ei ole riittävän

suurta harjoitustyötä ei voida varmistaa, että osallistuja pystyisi koulutuksen jälkeen arvioimaan asuntojen esteettömyyttä ja tekemään muutostöiden suunnitelmia. Koulutuksen tarkoitus on kuitenkin antaa pohjatiedot asuntojen esteettömyydestä ja sen kehittämistä.

Siviksen kurssin yhteydessä projektipäällikkö mietti tarkemmin kurssin tavoitetta, jäsenteli mitä kaikkea materiaalia kurssille tulisi laittaa, mietti harjoitustehtäviä, jotka tukisivat koulutusta sekä pohti miten rajata kurssilla jaettavan tiedon määrää. Materiaalia kasattiin aikaisemmista koulutuksista, Invalidiliiton sivuilta, lakitiedoista ja erilaisista esteettömyysoppaista. Invalidiliiton jakamat asumiseen liittyvät videolinkit otettiin talteen. Siviksen koulutuksen tietoja jaettiin kehittämispalaverissa myös tiimin muille jäsenille, jotta saatiin yhteinen näkemys, mitä kurssilla painotetaan ja miten oppimistavoitteet saavutetaan.

Toinen tiimin yhteinen kehittämispalaveri pidettiin tammikuun lopussa. Aiheina olivat mm. kurssin aiheiden rajaaminen, kuinka kauan kurssi on auki ajallisesti sekä miten ja missä järjestyksessä eri aiheiden osiot kurssilla avataan. Lisäksi pohdittiin millaisia tehtäviä kurssille olisi hyvä suunnitella kurssilaisten oppimisen tueksi.

Helmikuun lopulla pidettiin kehittämispalaveri ESKEn tiimin kanssa kurssiin kuuluvista tehtävistä. Projektipäällikkö oli kehittänyt valmiiksi erityyppisiä tehtäviä, joista valittiin ja muokattiin yhdessä kurssille soveltuvat. Kyselylomaketta ideoitettiin yhdessä 29.3. Kyselylomaketta ideoidessa erilaisia kysymyksiä tuli niin paljon, että tiimiläisiltä tuli toistuvasti kysyä, mitä he halusivat kysymyksillä saada selville. Kysymysten pohjana pyrittiin pitämään ajatus, oppivatko kurssilaiset mielestään uutta kurssilla asuntojen esteettömyydestä.

Priima- oppimisympäristön käytön opettelu alkoi tammikuussa 2022. Priima oli kokonaan uusi oppimisalusta liitossa ja käytön opettelu oli pääosin hyvinkin itsenäistä. Priiman kouluttaja piti kaksi lyhyttä koulutusta, mutta Priiman verkossa olevien ohjeiden ja itseopiskelun kautta kurssi saatiin tehtyä alustalle. Projektipäällikkö laitoi kurssimateriaalit alustalle, teki kurssitodistukset ja liitti

videot. Yksi tiimiläisistä muokkasi alustalle tulevat kuvat ja kävi projektipäällikön kanssa läpi kurssin osiot. Kuvia pyydettiin Invalidiliiton työntekijöiltä sekä kyseltiin eri vammaisjärjestöjen kautta jäseniltä. Sähköpostia lähetettiin järjestöjen vastuuhenkilöille ja pyydettiin kysymään jäsenien kiinnostusta omien kuviensa luovuttamisesta kurssin käyttöön. Vanhustyön keskusliiton työntekijältä kysyttiin halukkuudesta tehdä video asunnonmuutostöistä kurssille. Hän toimitti videon noin viikkoa ennen pilottikurssin alkua. Videoon lisättiin tekstitys YouTuben tekstitystyökalun avulla.

Koulutuksen testaus on tärkeä osa kehittämisprojektia, jotta kehittämisprosessiin saadaan palautetta myös käyttäjiltä ja ymmärretään, mitä käyttäjät kurssista hakevat (Vilka 2021 (b), 34). Pilottikoulutus toteutettiin huhtikuun lopulta kesäkuun alkuun. Kurssin johdanto-osuus aukesi Priima-oppimisympäristössä 26.4. Neljän viikon aikana joka maanantai aukesi seuraavat läpikäytävät asiat ja tehtävät. Osioita olivat: asunnon sisätilat, asuinrakennuksen ulkotilat, asuinrakennuksen yhteistilat sekä asunnon muutostyöt ja avustukset. Kurssi sulkeutui 5.6.

Kurssille ilmoittautui yhteensä 29 osallistujaa, joista 24 suoritti kurssin loppuun. 1 ilmoittautuneista ei aloittanut kurssia lainkaan, 1 suoritti kurssista 10 %. Kyseisiltä ilmoittautuneilta ei tullut peruuntumiseen mitään syytä. Lisäksi 2 suoritti 47 % ja yksi 71 % kurssista. Heidän suunnaltaan tuli pahoittelut ja kurssin kesken jäämisen syyksi omat työkiireet. Kurssille osallistui kiinteistövälittäjiä, isännöitsijöitä, sosiaali- ja terveystyöntekijöitä, rakennusalan suunnittelijoita ja myyjiä, omaishoitajia sekä henkilöitä, joiden tavoitteena oli päästä tekemään vaikuttamistyötä. Kurssilaisten esteettömyysosaaminen oli hyvin eritasoista. Osa oli käynyt esteettömyyskartoittajakoulutuksen ja osalla ei ollut juurikaan tietoa esteettömyydestä. Kurssi haluttiin pitää avoimena kaikille ja kurssitehtävissä haluttiin hyödyntää myös toisten osaamista eli vertaisoppimista.

Pilottikurssin palautteiden analysoinnin jälkeen kurssin sisällöstä muutettiin tehtävien toteutustapaa hieman sekä tehtävien ohjeistuksia tarkennettiin.

Jokaiseen tehtävään ei kuulunut enää pakollisena toisten vastausten kommentointi ja viimeisen viikon tehtävä muutettiin erilaiseksi.

5 Tutkimuksellinen osuus

Tutkimuksellinen osuus kehittämishankkeessa oli pilottikurssin palautekyselyyn liittyvä tutkimus. Kyselytutkimuksen tarkoitus oli saada osallistujilta palautetta ja kehittämisideoita kurssin jatkokehitykseen sekä saada selville, oppivatko kurssilaiset uutta asuntojen esteettömyydestä. Pilotin kolmen ensimmäisen viikon sekä koko kurssin lopussa toteutettiin kyselytutkimus, jossa selvitettiin osallistujien mielipiteitä sisällöstä ja tehtävistä. Kyselytutkimus toteutettiin Webropolin kautta nimettömästi. Kysely analysoitiin kesä- ja heinäkuun aikana ja kyselyn perusteella koulutuksen sisältöön tehtiin muutoksia.

Kyselyllä haluttiin saada selville:

1. Antaako kurssi uutta tietoa asuntojen esteettömyydestä kurssin osallistujille?
 - antaako kurssi uutta tietoa esteettömyydestä jo opiskelleille?
 - antaako kurssi tietoa henkilöille, joilla ei ole aiempaa tietoa asiasta?
2. Voivatko eri alojen ammattilaiset hyödyntää kurssin tietoja työssään?

Toki kyselylomakkeella haluttiin saada tietoa myös kurssialustan toimivuudesta ja saavutettavuudesta sekä kurssin kuormittavuudesta.

5.1 Kyselytutkimuksen laatiminen

Kyselylomaketta laadittaessa tulee miettiä tarkasti, mitä kysymyksillä halutaan selvittää (Vilka 2021(a), 105). Kysymyksiä laadittaessa mietittiin, mikä oli kurssin tavoitteena ja miten kurssilaiset kokivat kurssin hyödyt suhteessa tavoitteisiin. Kurssin tavoitteena oli, että kurssilaiset saivat uutta tietoa asuntojen esteettömyydestä ja oppivat havainnoimaan asuntojen esteitä käyttäjälähtöisesti. Tietämys esteettömyydestä on eri ammattilaisten keskuudessa riittämätöntä etenkin rakennusallalla toimivien osalta (Arpiainen ym. 2021, 41). Kysymysten kautta haluttiin saada tietoa, antoiko kysely

osallistujille uutta tietoa ja tukivatko tehtävät oppimista, lisäksi haluttiin selvittää, voidaanko kurssia tarjota eri alojen ammattilaisille. Kysymykset pyritään laatimaan selkeästi, jolloin vastaajan ei tarvitse arvailla, mitä kysymyksellä tarkoitetaan (Vilkkä 2021 (a), 105–108). Kysymyksen pyrittiin pilkkomaan useampaan väitteeseen siten, että kysymykset olivat selkeitä ja yhdellä väittämällä kysyttiin ainoastaan yhtä asiaa.

Kyselylomaketta kehitettiin yhdessä ESKE:n tiimin kanssa. Jokaisen kysymyksen kohdalla pohdittiin, mitä haluttiin tietää ja kuinka vastaukset edistävät kurssin kehittämistä. Osa tiimiläisistä toivoi viikkokohtaisia kyselyjä, jotta saadaan palautetta kurssin eri osioista. Osioihin liittyvät palautekyselyt päätettiin toteuttaa kahdella monivalintakysymyksellä sekä niitä täydentävillä kysymyksillä.

Kurssin jälkeen täytettävä kyselylomake on liitteenä 1. Kyselylomakkeen väittämät 2, 3, 5 ja 6 liittyivät siihen, kokivatko kurssilaiset oppineensa kurssilla uutta asuntojen esteettömyydestä. Kysymyksillä haluttiin selvittää, kokivatko kurssilaiset tehtävien ja kurssimateriaalin tukevan heidän oppimistaan. Kyselyssä on parempi kysyä monta pientä kysymystä samasta aiheesta, jolloin asiasta saadaan monipuolisempi kuva (Vilkkä 2021 (b), 107). Kyselyssä haluttiin, että vastaajat paneutuvat miettimään ensin pienempiä kurssin asioita ja sitä kautta muodostavat mielipiteensä koko kurssista. Kysymysten pohtiminen ja vastaaminen vaikuttavat aina myös seuraavien kysymysten vastauksiin. Väittämien 2, 3, 5 ja 6 kautta haluttiin selvittää, saivatko kurssilaiset uutta tietoa ja oppivatko he esteettömyydestä. Nettikurssin välityksellä on vaikea arvioida kurssilaisten todellista osaamista ilman erillisiä testejä kurssin jälkeen, joten tyydyttiin kurssilaisten omaan mielipiteeseen asiasta.

Avoimien kysymysten joukossa oli kysymys, jolla haluttiin selvittää, kenelle kurssilaiset suosittelisivat kurssia. Kysymyksen taustalla oli ajatus esteettömyystiedon tarpeesta monilla eri aloilla sekä se, että esimerkiksi asunnonmuutostöiden suunnittelussa tarvitaan moniammatillista yhteistyötä. Ympäristöministeriön julkaisussa tuli ilmi, että etenkin rakennusalalla on

puutteista esteettömyystietämyksestä sekä asunnonmuutostöissä tarvitaan moniammatillista yhteistyötä (Arpiainen ym. 2021, 37 ja 41).

Kysymykset Priima-oppimisalustan käytettävyydestä sekä kurssin saavutettavuudesta ovat tärkeitä kurssin toimivuudelle. Kurssialusta tai puutteet kurssin sisällä eivät saa estää osallistumista kurssille tai saamasta samaa informaatiota kuin muut kurssilaiset. Suomessa vuonna 2019 tuli voimaan digipalvelulaki, jonka keskeisenä tavoitteena on, että digipalvelu olisi kaikille ihmisille saavutettava ja helppokäyttöinen (Aluehallintovirasto).

Kyselyssä toteutettiin Likertin asteikkoa käyttäen neljäportaista asteikkoa. Tavallisesti Likertin asteikko on viisiportainen ja sitä käytetään usein mielipidetutkimuksessa. Asteikkoa voi kuitenkin soveltaa tutkimuskohtaisesti. (Vilka 2021 (b), 70.) Selkeiden mielipiteiden saamiseksi haluttiin ottaa keskimäinen, eli ei samaa eikä erimieltä, pois vaihtoehdoista.

5.2 Kyselyn kohderyhmä

Tutkimuksessa oli perusjoukkona kaikki koulutuksen käyneet osallistujat. Kun tutkimuksen perusjoukko on pieni, on luonnollista käyttää tutkimusjoukkona koko perusjoukkoa (Vilka 2021 (b), 71). Kysely jaettiin koko perusjoukolle kurssialustalta. Pilottikurssin ilmoittautumisessa oli kerrottu pilottikurssista ja osallistumisesta palautekyselyyn. Palautekyselyn tärkeydestä kurssin jatkokehityksessä kerrottiin vielä kohdassa, josta pääsi suoraan Webropolissa toteutettuun kyselyyn. Koska kurssi oli pilottikurssi, oletettiin, että kurssilaiset haluavat kehittää kurssia eteenpäin ja, että suurin osa kurssilaisista vastaa kyselyyn.

Toteutunut otos tarkoittaa kyselyyn vastanneiden määrää. Toteutunut otos tulee arvioida aina suhteessa perusjoukkoon eli otoksesta tulisi saada sama tulos kuin kokonaistutkimuksella. (Vilka 2021 (b), 100.) Loppukyselyyn vastasi 24 kurssin suorittaneesta 20. Kolmen ensimmäisen viikon viikkokyselyihin vastasi ensimmäisellä viikolla 22, toisella viikolla 21 ja kolmannella 21 osallistujaa.

5.3 Menetelmä ja aineisto

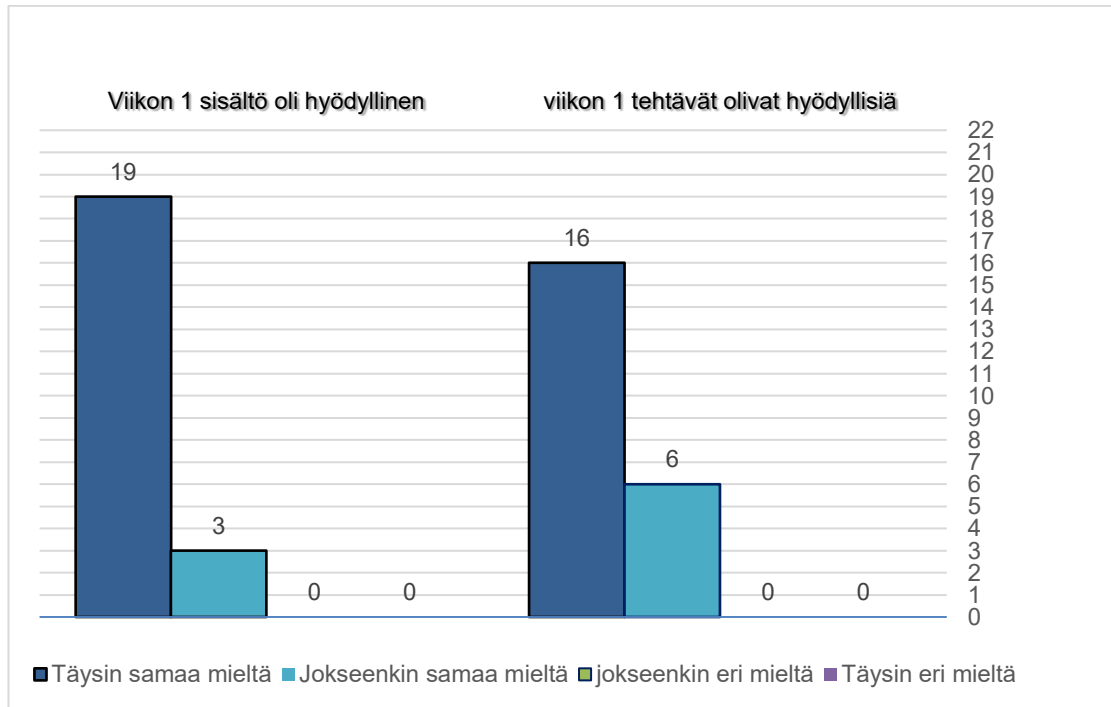
Aineisto kerättiin kyselytutkimuksena, joka toteutettiin Webropol-alustalla. Alustan hyötynä oli, että kysely voitiin toteuttaa nimettömänä, jolloin voidaan olettaa, että vastaajat uskaltavat vastata rehellisesti kysymyksiin. Monivalintatehtävistä Webropol laskee suoraan prosentit ja vastaajien lukumäärät eri vastausvaihtoehdoille. Tarkentavia vastauksia monivalintavastauksiin kysymystä kohden tuli yleensä aika vähän. Tarkentavat vastaukset ja avointen kysymysten vastaukset koodattiin eri luokkien alle Excel-ohjelmaan.

5.3.1 Viikkojen 1–3 palautteiden vastaukset

Viikkojen 1–3 loppuilla kurssilaisilta kysyttiin sisällön ja tehtävien hyödyllisyydestä. Viikon 1. palautteeseen vastasi 22 vastaajaa. Avoimeen palautteeseen ensimmäisen viikon sisällöstä vastasi 10 osallistujaa sekä ensimmäisen viikon tehtävistä 9 osallistujaa. Kurssilaiset kokivat sisällön hyväksi ja videoiden ja kuvien tukevan hyvin kurssin tekstiosioita. Yksi olisi kaivannut lisää muisti- ja aistiasioiden huomioimista, mutta jo kurssin sisältöä suunnitellessa päätettiin, että jotain asioita on rajattava kurssilta pois.

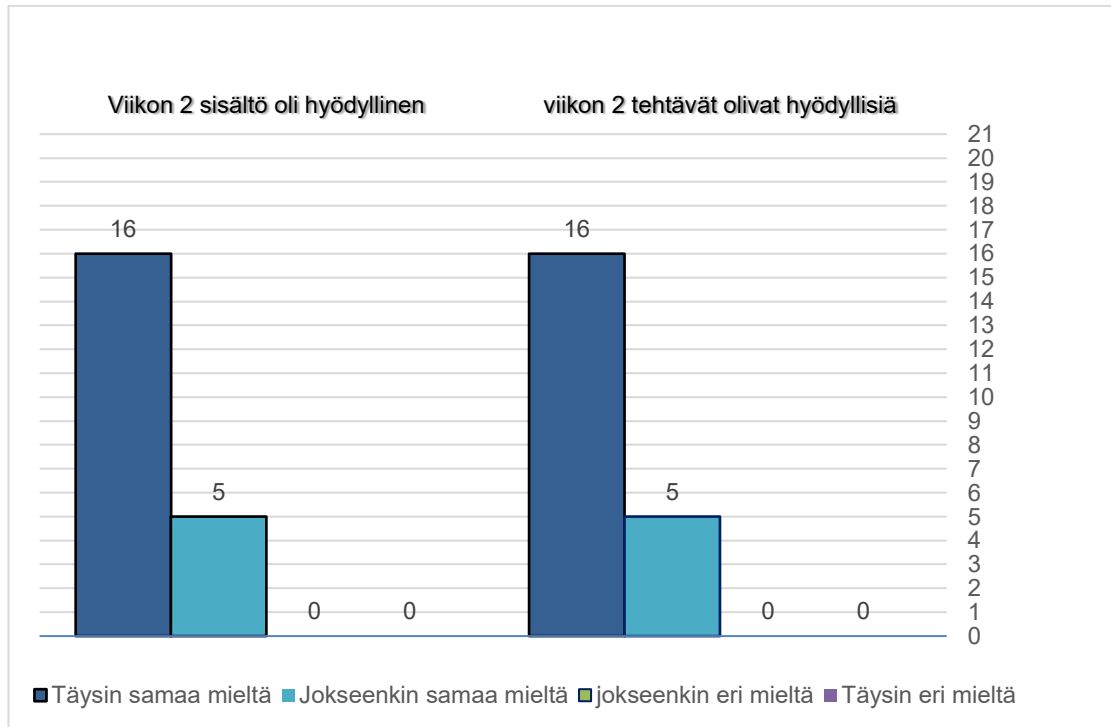
Vastaajat kokivat tehtävien syventävän osaamista, koska kurssin asioita pohdittiin käytännössä. Vastaukset tukivat tehtävien tarkoitusta. Tehtävien laajuuteen haluttiin tehtävän annossa tarkennusta ja sen huomasi myös kurssilaisten vastauksista. Tehtävien vastaukset kurssilla olivat hyvin eritasoisia, toisten kirjoittaessa hyvinkin yksityiskohtaisesti ja toiset kuittasivat tehtävän muutamalla rivillä. Tehtävien tarkennuksia oli mietitty jo kurssin aikana, kun kurssin vetäjä huomasi ongelman kurssilaisten vastauksista.

Kokonaisuutena viikon vastauksista päätellen viikon sisältö ja tehtävät olivat pääosin onnistuneita ja kyseiselle viikolle ei tarvitse juurikaan tehdä muutoksia, tehtävien tarkennuksia lukuun ottamatta. Kuviossa 3 on esitetty ensimmäisen viikon väittämien vastaukset pylväsdiagrammina.

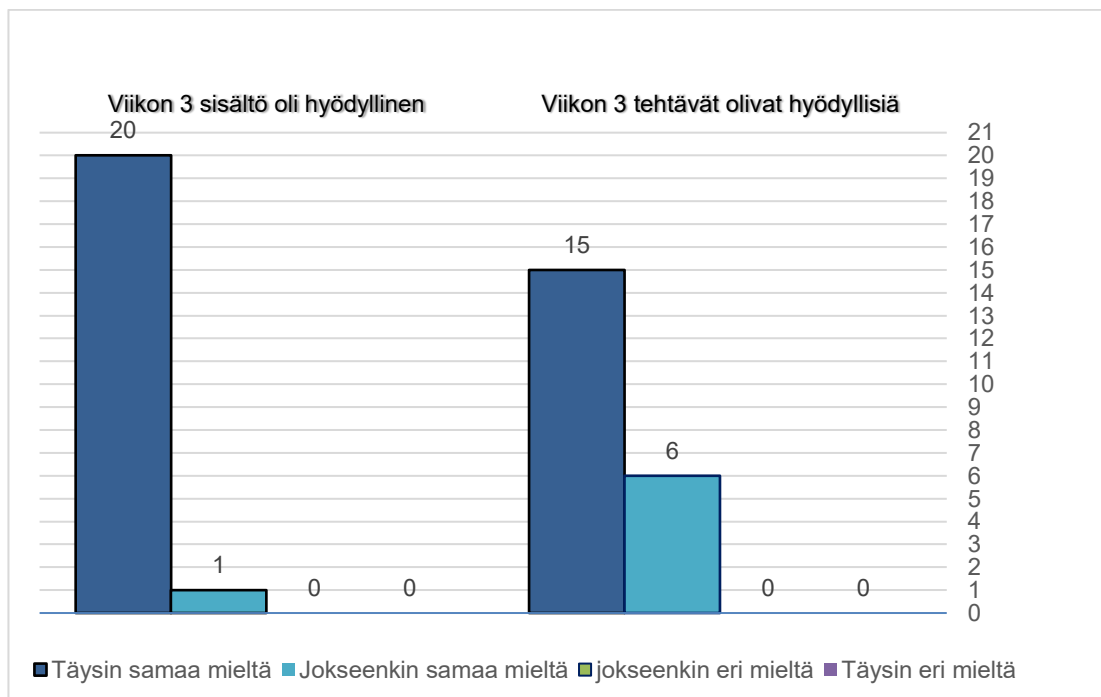
Kuvio 3 Ensimmäisen viikon vastaukset

Viikon 2. palautteeseen vastasi 21 vastaajaa. Avoimeen palautteeseen toisen viikon sisällöstä vastasi 6 osallistujaa ja tehtävistä 4 osallistujaa. Avoimiin kohtiin vastattiin jälleen osion olevan hyödyllinen ja materiaalien olevan hyviä. Tehtävät tukivat kurssilaisten mielestä oppimista. Tälläkin viikolla kurssin vetäjä koki tehtävien vastauksiin erilaisen panostuksen olevan ongelma ja koki, että tehtävänantoja tulee tarkentaa. Kuviossa 4 on esitetty toisen viikon väittämien vastaukset pylväsdiagrammissa.

Kuvio 4 Toisen viikon vastaukset

Viikon 3. kyselyyn vastasi yhteensä 21 osallistujaa. Avoimeen palautteeseen kolmannen viikon sisällöstä ja tehtävistä vastasi 9 osallistujaa. Vastauksien perusteella kurssilaiset olivat kolmannen viikon sisältöön hyvin tyytyväisiä ja avoimiin kysymyksiin vastattiin positiivisesti. Kurssilaiset kokivat sisällön, kuvien ja videoiden tukevan toisiaan. Avoimiin kysymyksiin annetut vastaukset olivat hyvin hajanaisia. Vastauksissa pohdittiin yleisesti aiheen olevan tarpeellinen tai arvioitiin yksittäisen kuvan havainnollisuutta. Viikon sisältöä ei vastausten perusteella tarvitse muuttaa. Kurssin vetäjä huomasi tälläkin viikolla saman ongelman vastausten laajuudessa ja totesi jo kurssin aikana, että tehtäväantoja tulee hiukan tarkentaa. Kuviossa 5 esitetään kolmannen viikon väittämien vastaukset pylväsdiagrammina.

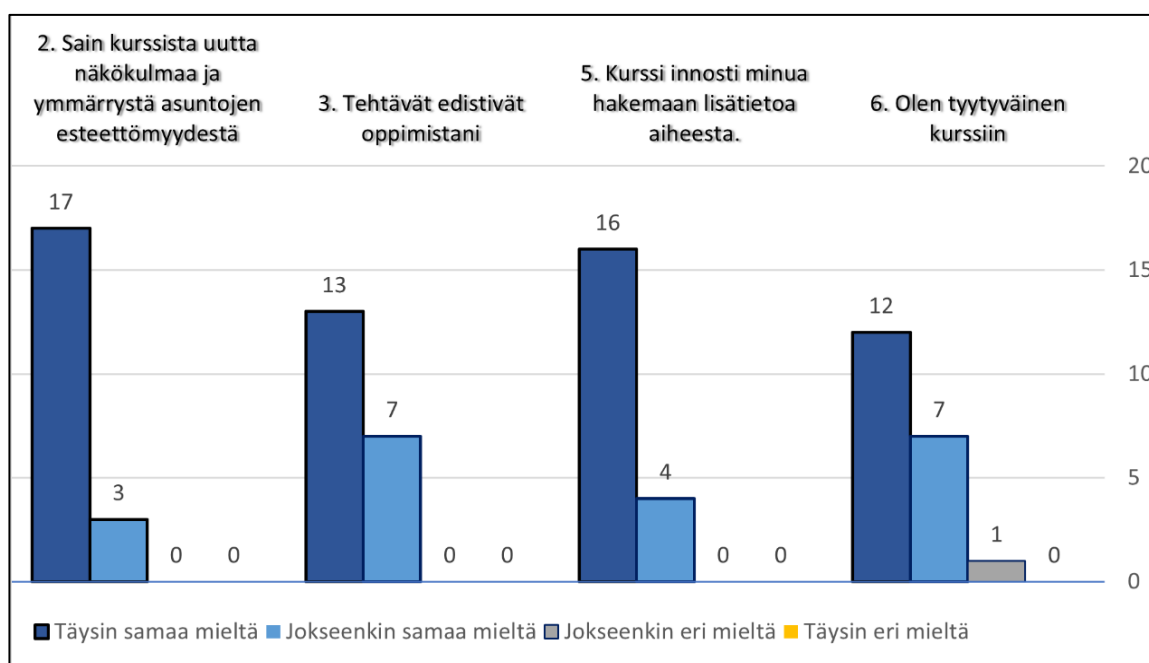

Kuvio 5 Kolmannen viikon vastaukset

5.3.2 Loppupalaute

Kurssin kävi loppuun asti 24 kurssilaista ja loppupalautteen vastaajien kokonaismäärä oli 20. Kurssin vastauksista päätellen kurssilaiset olivat tyytyväisiä kurssiin, ja jokainen sai uutta tietoa asuntojen esteettömyydestä. Pääosin kurssin tehtävät koettiin hyödyllisiksi ja sopivasti mitoitetuiksi. Kuusi vastaajista täydensi lisätietoja avoimeen kenttään. Osa vastaajista kommentoi, että viimeisen viikon tehtävä oli huono. Tehtävä oli osallistujien mielestä suppea ja toisten kommenttien jatkaminen työlästä, koska tuntui, että kaikki oli jo sanottu. Kurssilaisten vastaukset täydensivät kurssin vetäjän huomioita kyseisestä tehtävästä kurssin aikana. Myös tehtävien laajuuteen kaivattiin tarkennusta, johon myös kurssin vetäjä kiinnitti huomiota, koska kurssilaiset vastasivat hyvin eri laajuisin vastauksin tehtäviin. Tosin nettikurssin suorittamisessa yleensä paljon vastuuta on myös kurssilaisella itsellään, jolloin kurssilainen voi määritellä kuinka paljon siihen käyttää aikaa ja tehtäviin paneutuu.

Kurssilaisten oppimista ja uuden tiedon omaksumista on vaikea arvioida verkkokurssilla, joissa ei ole arvioitavia tehtäviä. Joten kurssilaisten oppimista arvioitiin kurssilaisten antamien palautteiden osalta. Väittämät 2 sain kurssista uutta näkökulmaa ja ymmärrystä asuntojen esteettömyydestä, 3 tehtävät edistivät oppimistani, 5. kurssi innosti minua hakemaan lisätietoa aiheesta ja 6. olen tyytyväinen kurssiin, antavat käsitystä siitä oppivatko osallistujat kurssilla aiheesta sekä motivoituivatko he hakemaan lisää tietoa.

Kuvio 6 Palautteiden vastaukset väittämien 2, 3, 5 ja 6 osalta

Väittämään, Olen tyytyväinen kurssiin, kanssa vastaajista 12 olivat täysin samaa mieltä, 7 jokseenkin samaa mieltä ja yksi jokseenkin eri mieltä. Yksi erilainen mielipide oli kiinnostava, sillä vastaaja täydensi vielä, että kurssi antoi hänelle hyvin vähän mitään uutta opittavaa. Hänen vastauksistaan ilmeni, että hän on käynyt Invalidiliiton esteettömyyskartoittajakoulutuksen, joten hänellä oli jo ennalta paljon tietoa esteettömyydestä. Muihin kyselyn vastauksiin hän kuitenkin vastasi jokseenkin samaa mieltä tai täysin samaa mieltä eli kurssi kuitenkin antoi myös hänelle jotain uutta. Kokonaisuudessaan voidaan olettaa, että hän olisi kaivannut enemmän syvemmälle menevää tietoa. Ehkä kurssin ennakkotietoihin tulisi tarkentaa, että kurssilla annetaan perustiedot asuntojen

esteettömyydestä ja kurssi soveltuu parhaiten henkilöille, jotka eivät ole käyneet mm. esteettömyyskartoittajakoulutusta.

Kysymykset Priima-kurssialustan toimivuudesta sekä verkkosaavutettavuudesta saivat pääosin täysin samaa mieltä vastauksia, mutta lisäkenttään yksi vastaajista kertoi, ettei yhdellä videolla ollut tekstitystä. Kurssimateriaali tarkastettiin, mutta kaikissa videoissa oli tekstitys, joten vastaus saattoi johtua siitä, ettei osallistujia ollut itse laittanut palvelusta tekstitysnappia päälle. YouTuben kautta näytetyt videot vaativat usein tekstitysasetuksen valinnan.

Avoimet kysymykset koodattiin ja aineistosta vastauksista etsittiin eroavaisuuksia ja samankaltaisuuksia. Koodaamisessa aineisto järjestetään ja luokitellaan, jotta aineistoa voidaan lähteä analysoimaan. Koodatessa syntyvät luokat ovat tutkijan nimeämiä, eivätkä löydy aineistosta sellaisenaan. (Juhila.) Avoimet kysymykset tukivat ennako-oletuksia, että kurssin tietoja pystyttäisiin hyödyntämään moniammatillisesti työelämässä. Kysymykseen ”Miten aiot hyödyntää kurssilla oppimiasi asioita esimerkiksi työelämässä?” vastaukset olivat hajanaisia ja vastaukset koottiin eri luokkien mukaan. Luokat olivat työelämä ylipäänsä, muutostyöt, esteettömyyskartoitukset, kouluttaminen, kiinteistöala, vaikuttamistyö, muu työ SOTE-sektorilla, omaisten asioissa sekä kurssin hyöty määriteltynä hyvin yleisesti. Suurin osa vastaajista sanoi hyödyntävänsä kurssin tietoja työelämässä ja vastauksiin liitettiin myös esimerkkejä, miten vastaajat aikovat hyödyntää tietoja. Kysymys tukee ennako-oletusta, jossa kurssin haluttiin olevan hyödyksi monialaisesti eri alan ammattilaisille heidän työssään. Kurssista on selvästi hyötyä eri aloilla ja kurssilaiset kokevat voivansa hyödyntää tietoja työelämässä.

Kysymykseen ”Kenelle erityisesti kurssi olisi hyödyllinen?” vastaukseksi tuli useita eri aloja. Vastaukset luokiteltiin rakennusalaan, kiinteistöalaan, asunnonmuutostöitä tekeviin henkilöihin, yleisesti asuntojen kanssa tekemisissä oleviin, kenelle vaan sekä moniammatillisesti osioihin. Sama vastaaja oli saattanut kirjata useamman vastauksen, joten esimerkiksi moniammatilliseen sarakkeeseen merkittiin vastaaja, joka oli kirjannut esimerkiksi sote-alan ja

rakennusalan. Vastaus vahvisti kurssin ennako-oletusta, jonka mukaan kurssi soveltuu laajasti eri alan ammattilaisille.

Valtaosa kurssipalautteista oli hyvin positiivisia ja kurssia kiiteltiin, joten kurssiin ei tehty suuria muutoksia. Viimeisen viikon tehtävä sai joitakin muutosehdotuksia ja myös itse tehtävässä kurssilaiset olivat kirjoittaneet, ettei tehtävä toiminut hyvin. Tehtävänä oli kirjoittaa muutama asia, joita tulisi huomioida kotikäynnillä muutostöitä tehtäessä ja seuraavan vastaajan tuli jatkaa listaa. Viimeiset vastaajat vastasivat, että kaikki oli jo huomioitu tai, että oli vaikeaa keksiä enää mitään huomioitavaa. Tehtävän toteutustapa oli huono ja kehittämistiimi pohti, että tehtävää tulisi muuttaa. Muutenkin tehtäviin kaivattiin tarkennuksia, esimerkiksi kuinka laajoja vastauksia tulisi kirjoittaa. Lisäksi osa kaipasi lisää muutostöistä ennen ja jälkeen kuvia.

Jälkeenpäin huomasi puutteellisena, ettei viimeisestä viikosta ollut samanlaisia kysymyksiä kuin muista viikoista vaan ainoastaan kurssin loppupalautte. Onneksi moni kommentoikin joko itse tehtävässä tai loppupalautteessa viikkotehtävän hankaluutta. Vaikka viimeisen viikon tehtävän muutostarpeesta mainitsi loppupalautteessa ainoastaan muutama vastaaja, koki kurssin vetäjä myös tehtävän osallistujille hankalaksi ja viimeisen viikon tehtävää muutettiin.

5.4 Kurssin jatkokehittämistarpeet

Kurssi toimii verkkokurssina ja jaksotettuna hyvin. Pääosin kurssi on toimiva ja sisällöt hyviä kurssilaisten palautteiden mukaan. Palautelomakkeen ja kurssin sisältä tulevien huomioiden perusteella kurssin tehtävien ohjeita kuitenkin täsmennettiin ja kurssin viimeisen viikon tehtävä muutettiin toisenlaiseksi. Kurssin tekstit, kuvat ja videot täydentävät hienosti toisiaan ja osallistujat olivat pääosin tyytyväisiä kurssin sisältöön. Kurssi soveltuu kurssilaisten palautteiden mukaan eri alojen ammattilaisille, joten kurssin ennakkotiedoissa voidaan jatkossakin markkinoida kurssia laaja-alaisesti. Kurssin ennakkotietoihin tarkennetaan kuitenkin, että kurssi soveltuu parhaiten henkilöille, joilla ei ole esteettömyyskartoittajan koulutusta tai muuta laajaa tietämystä

esteettömyydestä. Kurssia tullaan kehittämään myös jatkossa tulevien kurssilaisten palautteiden mukaan.

6 Kehittämiprojektin tuotos

Kehittämiprojektin tuotoksena valmistui verkossa toteutuva asuntojen esteettömyyttä käsittelevä kurssi nimeltään Toimiva ja esteetön asunto. Kurssi on tarkoitettu suoritettavaksi noin neljän viikon aikana. Kurssista avautuu viikoittain teeman mukainen osio, joka on tarkoitus suorittaa kyseisen viikon sisällä. Johdanto-osio aukeaa hiukan ennen varsinaista kurssia, jotta kurssilaiset pääsevät tutustumaan oppimisalustaan.

Yhdenvertaisuusvaltuutetun mukaan vammaiset ihmisiä kohtaan on edelleen syrjiviä asenteita ja vammaisia ei nähdä yhdenvertaisina yhteiskunnan jäseninä. Tämä on suuri syy sille, ettei rakennetun ympäristön suunnittelussa oteta riittävästi esteettömyyttä huomioon. (Yhdenvertaisuusvaltuutettu 2016, 46.) Kurssilla pyrittiin myös vaikuttamaan ihmisten asenteisiin sisällyttämällä tieto-osioita esteettömyyden tärkeydestä. Olisi tärkeää, että kurssilaiset osaisivat jakaa tietoa ja tehdä vaikuttamistyötä omassa työympäristössään ja -verkostoissaan. Esteettömyystiedon jakaminen ja vaikuttaminen ihmisten asenteisiin on tärkeää esteettömyyden edistämiseksi.

Esteettömyystiedon ja erilaisten mittojen takaa tulisi ymmärtää, miten kyseinen asia voi auttaa esteettömyyden toteutumisessa. Varsinkin rakennusalalla ei ymmärretä esteettömyyttä tarpeeksi ja saatetaan pelkkiä säädöksiä noudattamalla tehdä mittojen mukaisia, mutta esteellisiä rakennuksia. Esteettömyyskoulutus on puutteellista ja opintojen sisään ei ole saatu sisällytettyä tarpeeksi esteettömyystietoa. (Arpiainen ym. 2021, 41.) Kurssille on kerätty esteettömyystietoa laki- ja asetusteksteistä, erilaisista ohjeista ja suosituksista koskien asuinrakennuksia. Mukaan on lisätty myös tietoa, miten ympäristö voi estää eritavoin liikkuvien ja toimivien mahdollisuuksia itsenäiseen liikkumiseen erilaisissa ympäristöissä. Videoiden avulla on pyritty avaamaan kurssilaisille erilaisten mittojen tai ohjeiden tarkoitusta käytännössä.

Kurssin viikot avautuvat järjestyksessä siten, että johdannon avulla kurssilaiset pääsevät tutustumaan Priima-oppimisympäristöön ja saavat käyttöönsä erilaisia linkkejä materiaaleihin, joita käytetään kurssin aikana tehtävien teossa.

Johdannossa on kerrottu myös tekstinä ihmisten erilaisista tarpeista ja linkitetty videoita, joiden avulla kurssilaiset ymmärtävät paremmin millaisia ongelmia ympäristön esteet voivat aiheuttaa.

Ensimmäisen viikon teemana on asunnon sisätilat, joiden esteettömyyttä avataan tekstien, videoiden ja kuvien avulla. Kurssilaiset tekevät viikon aikana myös teemaan liittyvän harjoituksen. Toisen viikon aiheena on asuinrakennuksen ulkotilat ja kolmannen viikon aiheena asuinrakennuksen yhteistilat. Kolme ensimmäistä viikkoa rakentuu samankaltaisesti ja tehtävinä on esteettömyyden havainnointi aiheisiin liittyen. Neljännellä viikolla tutustutaan muutostöihin ja eri rahoitusvaihtoehtoihin. Kyseisellä viikolla on myös videoita ja mallikuvia erilaisista muutostyöratkaisuista.

Liitteessä 3, Kuva Toimiva ja esteetön asunto- verkkokurssin osiosta 2.3 Esteetön autopaikka, on näytetty esimerkkinä mitä viikon 2 aiheen ja sen alla olevan otsikon sisältä avautuu. Aiheista on kerrottu aina aluksi tekstillä mitoituksista ja ohjeita millainen kyseisen alueen, tilan tai toimintaympäristön tulisi olla, jonka jälkeen tekstiä on täydennetty kuvilla ja videoilla.

Kurssin jokaisella viikolla on lyhyt havainnointi- ja kirjoitustehtävä kyseisen viikon aiheeseen liittyen. Tehtävien tarkoituksena on opettaa kurssilaisia havainnoimaan ympäristöään ja mitailla kurssilla kerrottuja asioita käytännössä. Tehtävissä ohjeistetaan kurssilaisia lukemaan muiden kurssilaisten vastauksia ja halutessaan kurssilaiset voivat kommentoida toisten vastauksia. Lisäksi jokaisen viikon päätteeksi on tehtävänä kirjata oppimispäiväkirjaan, mitä uutta viikon aihe opetti ja mikä oli juuri itselle tärkeää sillä viikolla. Kurssin sisällysluettelo on esitetty liitteessä 4. Kurssilaisille suositellaan, että he tallentaisivat kurssin materiaalinkit itselleen myöhempää käyttöä varten, koska kurssialusta sulkeutuu määräajan kuluttua. Kurssimateriaalin läpikäytyään ja tehtävät tehtyään kurssilainen voi tulostaa itselleen kurssitodistuksen ja antaa palautetta kurssista.

7 Johtopäätökset ja arviointi

Kehittämishankkeessa saatiin toteutettua verkkopohjainen Toimiva ja esteetön asunto -kurssi, joka tullaan järjestämään jatkossa kaksi kertaa vuodessa. Seuraava kurssi alkoi marraskuun alussa 2022 täydellä 25 osallistujan osallistujamäärällä. Kurssi lisäsi pilottikurssilaisten esteettömyysoosaamista ja sai kurssilaiset hakemaan aiheesta myös lisätietoa.

Koulutuksen idea syntyi ESKE:n asiakaskunnan viestien ja toiveiden pohjalta. Varsinkin rakennuspuolen suunnittelijat ja arkkitehdit sekä sosiaali- ja terveysalan ammattilaiset olivat kyselleet asuntoihin liittyvää esteettömyyskoulutusta. Kehittämishankkeessa pyrittiin tuottamaan mahdollisimman hyvä koulutuskokonaisuus, jossa mietittiin ESKE:n asiakkaiden tarve tarkkaan ja jonka avulla ESKE saa myytyä mahdollisimman laadukasta koulutusta. Kurssi haluttiin kehittää eri ammattilaisille soveltuvaksi, mutta ajatuksena oli, että ennen kaikkea suunnittelijat saisivat kurssista näkemystä esteettömien asuntojen suunnitteluun. Valitettavasti pilottikurssilla ei ollut arkkitehtejä tai rakennussuunnittelijoita, joten heidän näkemyksensä kurssista jäi puuttumaan.

Kehittämishankkeen ideointivaiheessa tiimillä oli liian suuri tavoite kurssilaisten oppimisen suhteen. Ajateltiin, että kurssin avulla esimerkiksi asunnonmuutostöiden suunnittelu voisi onnistua. Kuitenkin aika pian Siviksen kurssilla käydyn oppimistavoitetaulukon perusteella kurssin tavoitetta jouduttiin madaltamaan ja havaittiin, ettei kurssilaisten oppimisen tasoa pystytä todentamaan kurssin aikana. Myös kurssin laajuudesta ja aiheiden rajaamisesta käytiin paljon keskustelua tiimin kesken, koska osa halusi liittää kurssiin paljon enemmän erikoistietoa, mitä kurssiin aikataulullisesti pystyi mahduttamaan.

Kurssia jouduttiin rajaamaan alkuperäisestä, mikä on tarpeellinen työ, ettei kehittämishanke paisu liian suureksi. Kurssin kehittämishanke ja itse kurssi toteutui kuitenkin hyvin. Kurssille saatiin tavoitteiden mukaisesti yli 25 kurssilaista, joista loppupalautteen antoi 20 kurssilaista. Palautteiden ansiosta voitiin todeta kurssin olevan tarpeellinen ja soveltuvan eri alojen ammattilaisille.

Kehittämishankkeen toteutuksessa on tärkeää kehittämisen aikainen oppiminen. Tarkoituksena on, että opiskelija pystyy kehittämään ajatteluaan ja kehittämistoimintaansa siten, että voi viedä läpi kehittämishankkeita myös työelämässä. (Salonen 2012, 26.) Kehittämishankkeen läpivienti opetti aikataulutusta ja projektin tarkkaa rajaamista. Projektin sisällä käyty lyhyt verkkokurssin kehittämiseen liittyvä koulutus ohjasi tarkempaan kurssin rajaamiseen ja sai miettimään projektiin sekä itse kurssiin liittyviä tavoitteita uudelleen. Prosessi auttoi ymmärtämään paremmin, kuinka tärkeää projektin tarkka rajaaminen on sekä opetti myös joustavuutta muutosten kanssa. Ensimmäinen kehittämispalaveri opetti, että palaveriin täytyy tehdä valmis runko aiheista, joita käsitellään ja osallistujien pohdintoja tulee ohjata aiheeseen liittyvin kysymyksin. Ilman palaverirunkoa ja aiheita kehittäminen ei etene ja keskustelu ei pysy käsitellyssä aiheessa.

Kehittämishankkeelle on hyvä määritellä erilaisia välitavoitteita ja määritellä toimet tarkkaan. Tämä onnistuikin projektin puitteissa hyvin ja pilottikurssi käynnistyi ajallaan. Kehittämistyön ideat ja ajatukset tuli kirjattua tarkkaan ylös ja tämä auttoi kurssin valmistelua. Kehittämishanke pysyi hyvin aikataulussa tarkkojen päivämäärien avulla ja kehittämistyö tuntui mielekkäältä. Ilman suunnitelmia ja tarkkoja päivämääriä moni kehittämistyö on jäänyt kesken.

Kurssin suunnittelu opetti myös paljon esteettömyydestä. Lait, asetukset ja suositukset tulivat selkeämmiksi ja muiden esteettömyyteen liittyvien projektien läpivienti tuntui varmemmalta. Kiinnostus esteettömyyden edistämiseen ja varmuus omaan osaamiseen lisääntyi. Opinnäytetyön tekeminen kehitti ajattelua ammatilliseen suuntaan ja ohjasi perustelemaan esteettömyyden tarvetta tietopohjaisesti myös työelämässä. Teoriapohjan kirjoittaminen ja lähdemateriaalien lukeminen ohjasi hakemaan tietoa myös itselle vieraammista aiheista ja sai kiinnostumaan esteettömyydestä ja yhdenvertaisuudesta erilaisista näkökulmista ja liittämään rakennusalan sekä sosiaali- ja terveysalan tietämyksen paremmin yhteen.

7.1 Eettisyys ja luotettavuus

Työelämän kehittämistyön tulee olla rehellistä, huolellista ja tarkkaa työtä, jossa korostuvat niin tieteen tekemisen kuin yritysmaailmankin eettiset säännöt. Toisten tutkijoiden osaamista ja tietoa tulee arvostaa ja kirjata viittaukset heidän töistään selkeästi ja rehellisesti. (Ojasalo 2015 ym., 48.) Kehittämishankkeen pohjalle tehtiin kirjallisuuskatsaus aihealueesta. Kirjallisuuskatsauksen tavoitteena oli selvittää, mitä aiheesta jo tiedetään ja mitä muissa tutkimuksissa on saatu aiheesta selville. Kirjallisuuskatsauksen tekeminen jatkui koko kehittämissuorituksen ajan ja eri tutkimuksista ja kirjallisuudesta pyrittiin löytämään perusteita aiheen tärkeydelle.

Kirjallisuuskatsausta tehtäessä oli välillä vaikeuksia saada tukea kirjallisuudesta yleisesti keskustelluille aiheille. Esteettömyysasiantuntijat keskustelevat usein, ettei ammattilaisilla ole esteettömyystietämystä riittävästi ja tästä syystä kurssi olisi tärkeä. Varsinaista tutkimusta tai tietoa esteettömyyden sisällyttämisestä erilaisiin koulutuksiin ei löytynyt. Olisi myös vienyt kohtuuttomasti aikaa etsiä eri koulutusten sisältöjä. Kenties tutkimukset rakennusten esteellisyydestä sekä vammaisten ihmisten kokemukset kuitenkin tukevat ajatusta, että esteettömyyskoulutuksille olisi tarvetta.

Henkilötietojen käsittely ja tutkimuksessa olevien henkilöiden tietosuojan toteutuminen on tärkeää opinnäytetyöprosessissa (Arene 2019, 7). Tässä kehittämissuorituksessa ei kerätty henkilötietoja ihmisistä, palautelomakkeet kerättiin anonymisti. Kurssimateriaaleissa käytetyt videot ja kuvat ovat Invalidiliiton kuvapankista tai Invalidiliiton YouTubesta, joihin liitto on kerännyt kuvausluvut aiemmin ja kuvien käyttö on kuvauslupien mukaan sallittua kurssilla.

Osallistujien on rehellisesti tiedettävä mitä tutkimuksessa tehdään ja onko heidän vastauksensa anonymisteja. Osallistujilta saa yleensä rehellisimmät vastaukset, jos kyselyyn saa vastata anonymisti. (Ojasalo 2015 ym. 48.) Koulutuksen pilotoinnin yhteydessä kurssilaisille tehtiin kysely Webropolin kautta, jossa ei kerätty ihmisistä henkilötietoja. Kyselyn alussa myös pyydettiin,

ettei vastaajat kirjoita lomakkeelle mitään sellaisia tietoja, joista heidät voisi tunnistaa. Kyselyn tarkoituksena oli kerätä kurssilaisten mielipiteitä kurssista jatkokehitystä varten. Tämä kerrottiin kurssialustalla kohdissa, joista palautelomakkeelle pääsi.

Hyvää tutkimusetiikkaa ilmentää avoimuus, jolloin kaikki vaiheet ja tulokset on kirjattu raporttiin tarkasti. Eettisyyteen kuuluu kriittinen arviointi käytettyihin kehittämisen ja tutkimisen menetelmiin ja tuloksiin. (Kuula 2011, 36.) Kaikki kehittämishankkeen vaiheet pyrittiin kirjaamaan tarkasti ylös. Tosin kehittämistä ja ideointia tapahtui myös muun toiminnan ohella, joten kaikkea suunnittelua ei ollut helppo kirjata tai edes tiedostaa vaihe vaiheelta.

Palautekyselyiden teon osalta pohdintaan jäi, oliko kaikkien kurssin viikkojen palautteet samanarvoisia, koska viimeiseltä viikolta ei kerätty erikseen omaa palautetta viikon sisällöstä ja tehtävästä. Kehittämistiimi oletti, että ihmiset kirjoittavat loppupalautteeseen myös viimeisen viikon huomioita, mikä ei välttämättä pidäkään paikkaansa.

7.2 Kurssin toteutuminen ja mainostaminen

Kurssi on tarkoitus järjestää jatkossa kaksi kertaa vuodessa ja ensimmäinen kurssi pilotin jälkeen alkoi jo marraskuun 2022 alussa. Kurssia mainostetaan ensisijaisesti Invalidiliiton Esteettömyyskeskuksen uutiskirjeen kautta.

Uutiskirjeen tilaajajoukko on laaja ja kasvaa jatkuvasti. Lisäksi kurssia mainostetaan erilaisilla messuilla puheenvuorojen ohessa ja sosiaalisen median kanavilla. Säännöllisten blogikirjoitusten avulla voidaan myös lisätä ihmisten kiinnostusta asumisen esteettömyyteen ja kohdentaa kurssin mainostamista erilaisten ammattilaisten suuntaan.

Kurssia on tarkoitus kehittää jatkossakin eteenpäin ja esimerkiksi ennen ja jälkeen kuvia pyritään keräämään kurssimateriaaleihin lisää. Jokaisesta kurssista kerätään palautteet ja kurssia on tarkoitus muokata edelleen kurssilaisten antaman palautteen mukaan.

7.3 Jatkokehittämisideat

Suomessa tarvittaisiin lisää tutkimusta asunnonmuutostöiden vaikutuksista asukkaan turvallisuuteen ja itsenäiseen toimimiseen kotona.

Asunnonmuutostöiden seuranta eri kunnissa on vähäistä ja muutosten toteutumisen seuranta jää usein asiakkaan vastuulle. Esimerkiksi Pohjois-Karjalan Siun Soten alueella asunnonmuutostöiden seurannan vastuu on asiakkaalla ja häntä avustavilla henkilöillä (Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveystyöpalvelujen kuntayhtymä 2020, 17). Tällöin on mahdollista, ettei asunnonmuutostyö toteudu siten, kun se on ajateltu, eikä se tällöin tue asukkaan itsenäistä toimimista.

Lisäksi olisi tarvetta tutkia asunnonmuutostöiden toteutumista eri kunnissa, kuten miten ja missä ajassa asunnonmuutostyöprosessit etenevät, millainen osaaminen työntekijöillä on asunnonmuutostyöprosesseissa ja miten asiakas kokee tullessa kuulluksi prosessin aikana. Sosiaalipalvelujen työntekijät kokevat, ettei heillä ole riittävästi tietoa ja apua asunnonmuutostöiden kohdalla, jolloin myös päätösten teko on hankalaa (Laisi ym. 2016, 80). Tiedon puute vaikeuttaa palvelujen saantia ja tämä voi aiheuttaa eriarvoisuutta eri kuntien asukkaille.

Arpiainen ym. (2021, 41) toteaa, että tietämys esteettömyydestä on eri ammattilaisten, varsinkin rakennusammattilaisten, keskuudessa riittämätöntä. Olisi tärkeää tutkia, kuinka eri oppilaitoksissa esteettömyyden opettaminen on sisällytetty tutkintoihin. Lisäksi olisi tärkeää kehittää malli, miten opetusta saisi integroitua rakennusalan opintoihin siten, että esteettömyys ei olisi mitään erikoista vaalien erikoisratkaisuja, vaan kuuluisi normaaliin suunnitteluun ja rakentamiseen.

Kehittämishankkeessa tehdyn verkkokurssin puitteissa voidaan vaikuttaa ainoastaan pienen ryhmän esteettömyysosaamiseen ja asenteisiin. Lisäksi vapaaehtoisesti kurssille tulevilla on jo kiinnostus aiheesta ja valmiiksi halu kehittää esteettömyyttä. Suurempi vaikutus esteettömyyden kehittämiseen valtakunnallisesti olisi saada yhdenvertaisuuden ja esteettömyyden

opettaminen sisälle oppilaitosten koulutusohjelmiin. Lisäksi tarvittaisiin enemmän hallinnollista ohjausta ja tarkennuksia lakeihin.

Lähteet

Ahonen, P. 2015. Tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan vaikuttavuus s. 8–19 teoksessa Ylemmällä ammattikorkeakoulutuksen opettajuus tutkimuksen, kehittämisen ja uudistamisen sillanrakentajana. Turun ammattikorkeakoulun raportteja 222. Turku. Viitattu 2.10.2021.

<https://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522165978.pdf>

ARA, Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus, 2017. Korjausavustukset. Viitattu 9.10.2021. https://www.ara.fi/fi-FI/Lainat_ja_avustukset/Korjausavustukset

Arene 2019. Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene Ry. Viitattu 2.10.2021.

https://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2020/AMMATTIKORKEAKOULUJEN%20OPINN%C3%84YTET%C3%96IDEN%20EETTISET%20SUOSITUKSET%202020.pdf?_t=1578480382

Arpiainen, L.; Wäre-Åkerblom, S.; Hillukkala, E.; Mäkinen, R. & Roberts, V. 2021. YK:n vammaissopimus ja rakennetun ympäristön esteettömyys: Tulevaisuuden lainsäädäntö- ja ohjaustarpeet. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2021:71. Viitattu 11.9.2022.

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-382-1>

Era, S.; Tiilikainen, E.; Tarvainen, M.; Katsui, H. & Pietilä, I. 2020. Vanhuuden ja vammaisuuden risteyksessä - yhteistä kieltä etsimässä. Yhteiskuntapolitiikka. Vuosikerta. 85. Nro 4. Sivut 437–442. Viitattu 10.9.2022.

<http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2020091669800>

Finne-Soveri, H. 2017. Muuttuva maailma, muuttuva vanhuus. Lääketieteellinen Aikakauskirja Duodecim 2017 nro. 2. s. 215–219. Viitattu 9.11.2021.

<https://www.duodecimlehti.fi/duo13510>

Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymä. Asunnon muutostyöt. Palvelussa Suomi.fi. Päivitetty: 14.9.2021. Viitattu 16.10.2022

<https://www.suomi.fi/palvelut/asunnon-muutostyot-forssan-seudun-hyvinvointikuntayhtyma/2f518e66-af03-4a6a-94d2-5624ad8213ef>

Gettens, J. & Adams, A. 2015. "Assessing Health Care Reform: Changes to Reduce the Com-plexity of the Application Process for Individuals with

Disabilities.” Journal of Disability Policy Studies 27, no. 1 (June 2016): 22–31. Viitattu 9.10.2021. <https://doi.org/10.1177/1044207314558594>.

Gray, D.; Gould, M.; & Bickenbach, J. 2003. “ENVIRONMENTAL BARRIERS AND DISABILITY.” Journal of Architectural and Planning Research 20, no. 1 (2003): 29–37. Viitattu 7.10.2021. <http://www.jstor.org/stable/43030640>.

Helminen, V.; Vesala, S.; Rehunen, A.; Strandell, A.; Reimi, P. & Priha, A. 2017. Ikääntyneiden asuinpaikat nyt ja tulevaisuudessa. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 20 / 2017. Viitattu 8.10.2022. <http://hdl.handle.net/10138/195072>

Hertig-Godeschal, A.; Gemperli, A.; Arnet, U. & Hinrichs, T. 2017. Availability and need of home adaptations for personal mobility among individuals with spinal cord injury. J Spinal Cord Med. 2018 Jan; 41(1): 91–101. Viitattu 27.9.2021. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5810812/#C37>

Ihmisoikeusliitto. YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus. Viitattu 27.8.2022. <https://ihmisoikeusliitto.fi/ihmisoikeudet/ihmisoikeuksien-julistus/>

Invalidiliitto (a). Historia. Viitattu 11.9.2022. <https://www.invalidiliitto.fi/invalidiliittoorganisaatio/historia>

Invalidiliitto (b). Esteettömyyskeskus ESKE. Viitattu 2.10.2021. <https://www.invalidiliitto.fi/esteettomyys/esteettomyyskeskus-eske>

Invalidiliitto (c). Vammaisten Yhdyskuntasuunnittelu-palvelu VYP 1977–2009. Viitattu 11.9.2022. <https://www.invalidiliitto.fi/vammaisten-yhdyskuntasuunnittelu-palvelu-vyp-1977-2009>

Invalidiliitto (d). Organisaatio. Viitattu 11.9.2022. <https://www.invalidiliitto.fi/invalidiliitto/organisaatio>

Juhila, K. Koodaaminen. Teoksessa Jaana Vuori (toim.). Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 22.10.2022. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/koodaaminen/>

Kaasalainen, T. 2021. Potential for Ageing at Home in the Finnish Apartment Building Stock: A Spatial Perspective on Renovation. Tampereen yliopisto. Viitattu 9.10.2021. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-1834-5>

Kallion kuntayhtymä. Vammaispalvelulain ja -asetuksen mukaisten palvelujen ja tukitoimien soveltamisohje. Viitattu 11.9.2022.

<https://www.kalliopp.fi/sites/default/files/tiedostot/Ppky%20Kallion%20Vammaispalvelulain%20soveltamisohje%201.5.2012-.txt.pdf>

Kilpelä, N. 2019. Esteetön rakennus ja ympäristö. Ympäristöministeriö ja Rakennustieto Oy, Meedia Zone OÜ, Viro.

Kilpelä, N.; Hätönen, J.; Palo A. ja Holopainen, T. 2014. Esteetön kerrostalo tehokkaasti ja kestävästi. Ympäristöministeriön raportteja 27 | 2014. Viitattu 2.10.2021.

https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/144427/YMra_27_2014.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Kempainen, E. 2020. Esteettömyys: käyttäjän tiedosta tutkimukseen ja lainsäädäntöön. Hallinnon tutkimus 39 (3) s. 221–228. Viitattu 9.10.2021.

<https://journal.fi/hallinnontutkimus/article/view/100041/57613>

Kortelainen, J.; Oosi, O.; Luukkonen, T.; Luomala, N.; Välikangas, K.; Hätälä, J.; Haapakorva, P.; Hämeenniemi R. & Kaasalainen, T. 2020 Ikääntyneiden asuminen – ennakointi ja varautuminen kunnissa. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2020:55. Helsinki. Viitattu 2.10.2021.

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162584/VNTEAS_2020_55_Ikaeva.pdf?sequence=1

Kumpuvuori, J. & Högbäck M. 2003. Vammaisten henkilöiden ihmisoikeudet Suomessa. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2003:10, Helsinki. Viitattu 9.10.2021. <https://www.abo.fi/wp-content/uploads/2018/03/2003-Kumpuvuori-ja-Hogbacka-Vammaisten-henkiloiden-ihmisoikeudet-Suomessa.pdf>

Kuula, A. 2011. Tutkimusetiikka: Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. 2. uud. p. Tampere: Vastapaino.

Laatikainen, T. 2009. Vanhustenhuollon ammattilaisten kokemuksia vanhusten kotona asumisen vaikeutumisesta ja tukemisesta 16 kunnassa 66/2009 Sosiaali- ja terveysturvan selosteita. Kelan tutkimusosasto. Helsinki. Viitattu 13.10.2022. <https://helda-helsinki-fi.ezproxy.turkuamk.fi/bitstream/handle/10250/8156/Selosteita66.pdf>

Laisi, N.; Lappalainen, T. & Vauramo M. 2016. Selvitys vammaispalveluiden sosiaalialan ammattilaisten näkemyksistä. Invalidiliitto Ry ja Talentia Ry. Viitattu 13.10.2022. https://www.invalidiliitto.fi/sites/default/files/2017-01/vammaispalvelun_sosiaalialan_ammattilaiset-selvitys.pdf

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvveluista 980/2012. Säädetty 28.12.2012. Viitattu 6.11.2021. <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2012/20120980>

Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 1987/380. Säädetty 3.4.1987. Viitattu 6.11.2021. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1987/19870380>

Layton, N. & Steel, E. 2019. "The Convergence and Mainstreaming of Integrated Home Technologies for People with Disability" Societies 9, no. 4: 69. Viitattu 7.10.2021. <https://doi.org/10.3390/soc9040069>

Liimatainen, K. 2021. "MINÄ OLEN AINAKIN PÄÄSSYT HYVIN YHTEISKUNTAAN TAKAISIN SISÄÄN (PAITSI BYROKRAATTISESTI)": ETNOLOGINEN TUTKIELMA VAMMAUTUMISEN KOKEMUKSESTA JA KOHTAAMISESTA. Maisterintutkielma. Kulttuurit ja yhteisöt muuttuvassa maailmassa. Historian ja etnologian laitos. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 10.10.2021. <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/77488>

Pereira Martins, K.; Ferreira da Costa, F.; Mariano de Medeiros, T.; das Graças Melo Fernandes, M.; Sátiro Xavier de França, I. & Nêyla de Freitas Macêdo Costa, K. 2016, Internal structure of Family Health Units: access for people with disabilities. Ciênc. saúde colet. 21 (10). Viitattu 6.10.2021. <https://doi.org/10.1590/1413-812320152110.20052016>

Nyman, J. & Valtakari, M. 2016. Ikääntyneiden asumisen kehittämisohjelman 2013–2017 väliarviointi. Ympäristöministeriön raportteja 7/2016. Helsinki. Viitattu 2.10.2021. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10138/160199/YMra_7_2016.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Ojasalo, K.; Moilanen, T.; & Ritalahti, J. 2015. Kehittämistyön menetelmät, uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Sanoma Pro Oy. Helsinki

Petersson, I.; Lilja M.; Hammel, J. & Kottorp, A. 2008. Impact of home modification services on ability in everyday life for people ageing with disabilities. *Journal of Rehabilitation Medicine*. 2008 Apr;40(4):253-60. Viitattu 10.8.2022. <https://www.medicaljournals.se/jrm/content/html/10.2340/16501977-0160>

Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveystalvelujen kuntayhtymä. 2020. Vammaistalvelulain mukaiset asunnon muutostyöt. Asunnon muutostöiden sekä kiinteästi asennettavien laitteiden ja välineiden korvaamiskäytännöt ja -perusteet Siun sotessa 01.05.2020 alkaen. Yhtymähallitus 29.04.2020 § 84. Viitattu 3.4.2022.

<https://www.siunsote.fi/documents/393252/6561220/Vammaistalvelulain+mukaiset+asunnonmuutosty%C3%B6t-+korvaamisk%C3%A4yt%C3%A4nn%C3%B6t+ja+periaatteet+Siun+sotessa.pdf/b10b6ba2-6e0f-3910-2855-ecbc5a148dba>

Popplewell, NTA.; Rechel, BPD. & Abel, GA. 2014. How do adults with physical disability experience primary care? A nationwide cross-sectional survey of access among patients in England. *BMJ Open* 2014 vol. 4(8). Viitattu 10.10.2021. <https://bmjopen.bmj.com/content/4/8/e004714>

Pynoos, J. and Nishita, C. M. 2003. The Cost and Financing of Home Modifications in the United States, *Journal of Disability Policy Studies*, 14(2), pp. 68–73. Viitattu 9.10.2021.

<https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/10442073030140020201>

Pynoos, J.; Steinman, BA. & Nguyen, AQ. Environmental assessment and modification as fall-prevention strategies for older adults. *Clin. Geriatr. Med.* 2010 Nov;26(4):633-44. Viitattu 14.8.2022.

<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6036911/>

Salonen, K. 2012. Kehittämistoiminnan konstruktivistinen malli, s. 22–31 julkaisussa *Työelämää kehittämässä*, Ammattikorkeakoulu projektimaisen kehittämisen kumppanina. Turun ammattikorkeakoulun oppimateriaaleja 67. Turku. Viitattu 19.8.2022. <https://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522162625.pdf>

Soveltamisohje Naantalin vammaistalvelut. 2021. Hyväksytty Naantalin sosiaali- ja terveystalvutakunnassa 4.2.2021.

https://www.naantali.fi/sites/default/files/media/file/Naantalin%20vammaistalvelujen%20soveltamisohje%202020_0.pdf

STM 2017. Sosiaalihuoltolain soveltamisohjeita. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2017:5. Viitattu 6.11.2021. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3959-2>

THL 2019. Vammaispalvelujen käsikirja 2019. Viitattu 28.9.2021 sekä 23.10.2022. <https://thl.fi/fi/web/vammaispalvelujen-kasikirja>

Vaarama, M. & Jylhä, M. (2020). Syrjintä pois ja palvelut kuntoon - kohti tietoon perustuvaa ikääntymispolitiikkaa. Gerontologia, 34(4), 317–322. Viitattu 9.11.2021. <https://journal.fi/gerontologia/article/view/99632>

Valtioneuvoston asetus rakennuksen esteettömyydestä 241/2017. Säädetty Porvoossa 4.5.2017. Viitattu 4.5.2021. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2017/20170241>

Vehmas, S. 2005. VAMMAISUUS Johdatus historiaan, teoriaan ja etiikkaan. Gaudeamus Kirja. Tampere 2005. Tammer-Paino

Verma, I.; Kilpelä, N. & Hätönen, J. 2012. Asuinrakennusten ja pihojen esteettömyyden tila. Ympäristöministeriön raportteja 13 | 2012. Helsinki. Viitattu 7.10.2021.

https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/41403/YMr13_2012_Asuinrakennusten.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Vilka, H. 2021 (a). Tutki ja kehitä. 5. uud. p. Otavan kirjapaino Oy, Keuruu: PS-kustannus.

Vilka, H. 2021 (b). Näin onnistut opinnäytetyössä. Otavan kirjapaino Oy, Keuruu: PS-kustannus.

Vilko, A.; Sainio, P.; Hammar, T. & Vainio, S. 2018. Asuinympäristö s.169–174 Julkaisussa Terveys, toimintakyky ja hyvinvointi Suomessa: FinTerveys 2017-tutkimus.THL raportti 4/2018. Helsinki. Viitattu 10.9.2022. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-105-8>

VNS 12/2021 vp. Valtioneuvoston selonteko Asuntopoliittinen kehittämisohjelma vuosiksi 2021–2028. Viitattu 11.9.2022. https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/JulkaisuMetatieto/Documents/VNS_12+2021.pdf

Yarfi, C.; Ashigbi, E.; & Nakua E. 2017. Wheelchair accessibility to public buildings in the Kumasi metropolis, Ghana. African Journal of Disability 6(0), a341. Viitattu 7.10.2021. <https://doi.org/10.4102/ajod.v6i0.341>

Yhdenvertaisuusvaltuutettu 2016, "VAMMAISENA OLEN TOISEN LUOKAN KANSALAINEN" SELVITYS VAMMAISTEN SYRJINTÄKOKEMUKSISTA ARJESSA, PAINOTALO: Lönnberg painot Oy. Helsinki. Viitattu 9.10.2021.

<https://syrjinta.fi/documents/25249352/34268331/%E2%80%9DVammaisena+olen+toisen+luokan+kansalainen%E2%80%9D+%E2%80%93+Selvitys+vammaisten+kokemasta+syrjinn%C3%A4st%C3%A4+arjessa.pdf/655200f8-6eff-42a0-9c60-766f1002244c/%E2%80%9DVammaisena+olen+toisen+luokan+kansalainen%E2%80%9D+%E2%80%93+Selvitys+vammaisten+kokemasta+syrjinn%C3%A4st%C3%A4+arjessa.pdf?t=1603877514487>

Yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista 27/2016. Viitattu 6.11.2021.

https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/2016/20160027/20160027_2

Ympäristöministeriö 2020. Ikääntyneiden asumisen toimenpideohjelma vuosille 2020–2022. Viitattu 2.10.2021.

https://ym.fi/documents/1410903/38439968/Ikaantyneiden_asumisen_toimenpid_eohjelma_FI-52565ACB_21A7_4EB5_B5E1_99651279528D-159518.pdf/52eb690c-1d88-17c4-a571-9d0054ff7961/Ikaantyneiden_asumisen_toimenpideohjelma_FI-52565ACB_21A7_4EB5_B5E1_99651279528D-159518.pdf?t=1603259593212

Ympäristöministeriö 2018. Esteettömyys: Ympäristöministeriön ohje rakennuksen esteettömyydestä. Viitattu 2.10.2021.

https://ym.fi/documents/1410903/38439968/Ohje_esteettomyys_2018-A2B183D6_3C10_40A3_AE1F_DB0898AAC3D8-137003.pdf/86e77f87-c19d-4139-f744-531b500b9a86/Ohje_esteettomyys_2018-A2B183D6_3C10_40A3_AE1F_DB0898AAC3D8-137003.pdf?t=1603260121408

Toimiva ja esteetön asunto -kurssin palautelomake

Osallistuit Toimiva ja esteetön asunto pilottikurssille. Keräämme palautetta koulutuksen jatkokehitystä varten ja vastauksesi ovat meille todella tärkeitä. Keräämme palautteet nimettöminä, joten ethän jätä mitään henkilötietoja tälle lomakkeelle.

Jos valitsit monivalintaosiossa jokseenkin eri mieltä tai täysin eri mieltä -vaihtoehdon, kysely pyytää täydentämään lyhyesti avoimella vastauksella. Myös samaa mieltä oleviin vaihtoehtoihin voit halutessasi täydentää vastausta

1. Kurssin ennakkotiedot vastasivat kurssin sisältöä

- Täysin samaa mieltä _____
- Jokseenkin samaa mieltä _____
- Jokseenkin eri mieltä _____
- Täysin eri mieltä _____

2. Sain kurssista uutta näkökulmaa ja ymmärrystä asuntojen esteettömyydestä

- Täysin samaa mieltä _____
- Jokseenkin samaa mieltä _____
- Jokseenkin eri mieltä _____
- Täysin eri mieltä _____

3. Tehtävät edistivät oppimistani

- Täysin samaa mieltä _____
- Jokseenkin samaa mieltä _____
- Jokseenkin eri mieltä _____
- Täysin eri mieltä _____

4. Tehtävät olivat mitoitettu sopivasti kurssin laajuuteen nähden

- Täysin samaa mieltä _____
- Jokseenkin samaa mieltä _____
- Jokseenkin eri mieltä _____
- Täysin eri mieltä _____

5. Kurssi innosti minua hakemaan lisätietoa aiheesta.

- Täysin samaa mieltä _____
- Jokseenkin samaa mieltä _____
- Jokseenkin eri mieltä _____
- Täysin eri mieltä _____

6. Olen tyytyväinen kurssiin

- Täysin samaa mieltä _____
- Jokseenkin samaa mieltä _____
- Jokseenkin eri mieltä _____
- Täysin eri mieltä _____

7. Priima oppimisympäristö toimi kurssialustana hyvin

- Täysin samaa mieltä _____
- Jokseenkin samaa mieltä _____
- Jokseenkin eri mieltä _____
- Täysin eri mieltä _____

8. Verkkosaavutettavuus oli hyvä (videoiden tekstitys toimi, ALT-tekstit ym.)

- Täysin samaa mieltä _____
- Jokseenkin samaa mieltä _____
- Jokseenkin eri mieltä _____
- Täysin eri mieltä _____

9. Miten aiot hyödyntää kurssilla oppimiasi asioita jatkossa esimerkiksi työelämässä?

10. Kenelle erityisesti kurssi olisi hyödyllinen (ammattiryhmä/toimiala)?

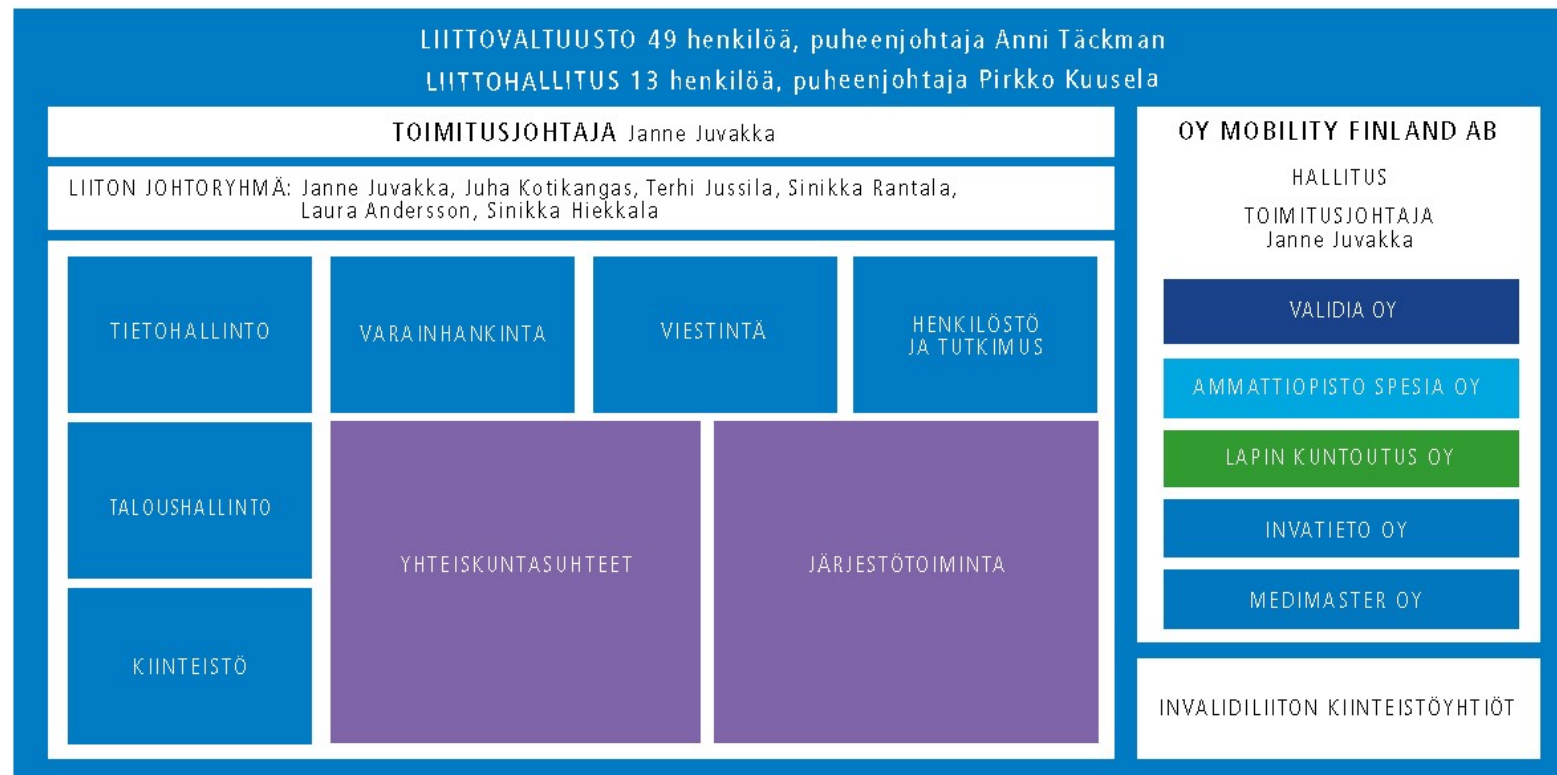
11. Mitä kehitettävää kurssissa mielestäsi on?

Muuta palautetta kurssista.

ORGANISAATIO 2022

INVALIDILIITTO-KONSERNI

Työpöytä

Keskustelualue

Toimiva ja esteetön asunto

Johdanto

1. viikko: Asunnon sisätilat (avautuu 2.5.)

2. viikko: Asuinrakennuksen ulkotilat (avautuu 9.5.)

2.1 Asuinympäristö

2.2 Rakennukseen johtava kulkuväylä

2.3 Esteetön autopaikka

2.4 Pihan toiminnot

Tehtävä asuinrakennuksen ulkotiloihin liittyen

Viikon 2. oppimispäiväkirja ja palaute

3. viikko: Asuinrakennuksen yhteistilat (avautuu 16.5.)

4. viikko: Asunnon muutostyöt ja avustukset (avautuu 23.5.)

Toimiva ja esteetön asunto

2.3 Esteetön autopaikka

Esteetön autopaikka

Esteettömyysasetuksen mukaan, jos rakennusta varten on tehty autopaikkoja, niistä riittävän määrän, kuitenkin vähintään yhden, on oltava tarkoitettu liikkumis- ja toimimisesteisen henkilön käyttöön. Tällaisen autopaikan on oltava vähintään 3 600 millimetriä leveä ja vähintään 5 000 millimetriä pitkä ja se on merkittävä liikkumisesteisen henkilön tunnuksella. Kaltevuutta pysäköintipaikalla saa pituus- ja sivusuunnassa olla korkeintaan 2 % eli 1:50. Kaltevalta pinnalta siirtyminen pyörätuolista autoon ja takaisin on vaikeaa. Esteettämiä aitoja paikkoja koskeva määräys ei kuitenkaan koske omakotitaloa, paritaloa eikä kaupunkipientaloa.

Esteettömät autopaikat sijoitetaan korkeintaan 10 metrin päähän sisäänkäynnistä ja niiltä tulee olla helppokulkuinen reitti sisäänkäynnille. Olisi hyvä, jos esteettömät autopaikat sijaitsevat katoksessa. Talvikunnossapidosta täytyy myös huolehtia ja huomioida, että lumen kasaaminen ei estä tai vaikeuta esteettömän autopaikan käyttöä. Sähköautojen latauspaikkoja tulisi olla myös esteettäminä.

Asuinympäristössä tarvitaan myös saattoliikenteen jättöpaikka. Esimerkiksi taksin tai muun auton tulisi päästä ajamaan esteettömän sisäänkäynnin eteen.

Kuva: Esteetön autopaikka parkkihallissa

Johdanto

- Tervetuloa kurssille
- Tavoitteet ja kurssin sisältö
- Tehtävä: Esittele itsesi
- Tehtävä: Kodin merkitys
- Esteettömyyteen liittyvää lainsäädäntöä
- Esteettömyys eri tavoin toimivien näkökulmasta

Ensimmäinen viikko: asunnon sisätilat

- Eteinen
- Keittiö
- WC- ja kylpytilat
- Makuuhuone ja muut asuintilat
- Asuntokohtainen ulkotila
- Valaistus ja tilan hahmottaminen
- Tehtävä asunnon sisätilojen esteettömyyteen liittyen
- Viikon 1. oppimispäiväkirja sekä palaute

Toinen viikko: asuinrakennuksen ulkotilat

- Asuinympäristö
- Rakennukseen johtava kulkuväylä
- Esteetön autopaikka
- Pihan toiminnot
- Tehtävä asuinrakennuksen ulkotiloihin liittyen
- Viikon 2. oppimispäiväkirja ja palaute

Kolmas viikko: asuinrakennuksen yhteistilat

- Teams-tapaaminen
- 3.1 Sisäänkäynti
- 3.2 Ovet
- 3.3 Tuulikaappi
- 3.4 Yhteys tasojen välillä
- 3.5 Varastot, säilytystilat ja talopesula
- 3.6 Talosauna ja muut yhteiset tilat
- Tehtävä asuinrakennuksen yhteistiloihin liittyen
- Viikon 3. oppimispäiväkirja ja palaute

Neljäs viikko: asunnon muutostyöt ja avustukset

- 4.1 Muutostöihin yhteistyössä
- 4.2 Vammaispalvelulain mukaiset asunnonmuutostyöt
- 4.3 Avustukset asunnonmuutostöihin
- 4.4 Korjausneuvonta
- Tehtävä: Mitä muutostarpeita valitsemassasi asunnossa on?
- Viikon 4. oppimispäiväkirja ja koko kurssin palaute